

A Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Zrt.
M5
audiovizuális csatornájának
KÖZSZOLGÁLATI ÉRTÉK-VIZSGÁLATA

Budapest, 2022. május 31

TARTALOMJEGYZÉK

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK ÉS ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK	3
1. ÁLTALÁNOS ÖSSZEFOGLALÓ	5
2. Az M5 CSATORNA VIZSGÁLATÁRA VONATKOZÓ JAVASLAT	9
3. A KÖZSZOLGÁLATI ÉRTÉK-VIZSGÁLAT FŐBB ELEMEINEK BEMUTATÁSA	29
4. Az M5 CSATORNÁRA VONATKOZÓ SZOLGÁLTATÁS-LEÍRÁS VIZSGÁLATA	39
5. A TESTÜLET DÖNTÉSE	53

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK ÉS ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK

A közszolgálati érték-vizsgálatban szereplő fogalmak és rövidítések alatt az alábbiak értendők:

Audiovizuális médiaszolgáltatás: hangos vagy néma mozgóképeket, állóképeket tartalmazó műsorszámokat – ideértve többek között az egész estés filmeket, a videóklipet, a sporteseményeket, a dokumentumfilmeket és a tizennégy év alatti kiskorúakhoz szóló műsorszámokat – bemutató médiaszolgáltatás (Mttv. 203. § 1a. pont).

Eljárás: a közszolgálati érték-vizsgálat lefolytatására irányuló eljárás.

AVMS irányelv: az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (kodifikált változat). *[Módosítva az Európai Parlament és a Tanács (EU) tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról 2018/1808 irányelvvel (2018. november 14.)]*

EBU: European Broadcasting Union (Európai Műsorszolgáltatók Egyesülete).

Közszolgálati érték-vizsgálat: a Közszolgálati Médiaszolgáltató által nyújtott vagy a jövőben indítani tervezett szolgáltatások közszolgálati jellegét és értékét, valamint a médiapiac sokszínűségére gyakorolt hatását feltáró, elemző vizsgálat.

Közszolgálati Közlemény: az állami támogatás szabályainak a közszolgálati műsorszolgáltatásra történő alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény (2009/C 257/01).

Közszolgálati médiaszolgáltatás: a Közszolgálati Médiaszolgáltató által nyújtott audiovizuális és rádiós médiaszolgáltatás, hírügynökségi szolgáltatás, valamint internetes úton elérhetővé tett médiatartalmak szolgáltatása (Mttv. 203. § 31. pont).

Közszolgálati Médiaszolgáltató: a közszolgálati médiaszolgáltatás céljainak megvalósítására az Mttv. 84. § (1) bekezdésében nevesített médiaszolgáltató, azaz a Duna Médiaszolgáltató Zártkörűen Működő Nonprofit Részvénytársaság (Mttv. 203. § 32. pont).

Lineáris médiaszolgáltatás: a médiaszolgáltató által nyújtott, műsorszámok műsorrend alapján történő egyidejű megtekintését, illetve meghallgatását lehetővé tevő médiaszolgáltatás (Mttv. 203. § 36. pont).

Médiaszolgáltatás: az Európai Unió működéséről szóló szerződés 56. és 57. cikkében meghatározott, önálló, üzletszerűen – rendszeresen, nyereség elérése érdekében, gazdasági kockázatvállalás mellett – végzett gazdasági szolgáltatás, amelynek, illetve amely egy elválasztható részének elsődleges célja, hogy egy médiaszolgáltató szerkesztői felelősségi körébe tartozó műsorszámokat tájékoztatás, szórakoztatás vagy oktatás céljából a nyilvánossághoz eljuttassa valamely elektronikus hírközlő hálózaton keresztül. (Mttv. 203. § 40. pont).

Médiatanács: a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa.

Mttv.: a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény.

MTVA: Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap.

SVoD: havidíjas előfizetés fejében elérhető VoD-szolgáltatás (*subscription video on demand*).

Szabályzat: a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap vezérigazgatójának 100/2020. számú és a Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Zrt. vezérigazgatójának 8/2020. számú utasításával elfogadott közszolgálati érték-szabályzat.

Tematikus médiaszolgáltatás: az a médiaszolgáltatás, amely lineáris médiaszolgáltatás esetében a napi műsoridő, lekérhető médiaszolgáltatás esetében a közzétett műsorszámok összesített időtartamának nyolcvan százalékában egymáshoz hasonló tematikájú műsorszámokat tesz közzé, mint például a hír- és politikai tájékoztató műsorszámok, a kiskorúaknak szóló műsorszámok, a sportműsorszámok, a zenei műsorszámok, ismeretterjesztő műsorszámok, valamely életmódot bemutató műsorszámok (Mttv. 203. § 67. pont).

Testület: a Szabályzat alapján a közszolgálati érték-vizsgálat lefolytatásával megbízott Közszolgálati érték-testület.

VoD: egyedi felhasználói kezdeményezésre, valamely elektronikus hírközlő hálózaton keresztül igénybe vehető audiovizuális médiaszolgáltatás (*video on demand*).

1. ÁLTALÁNOS ÖSSZEFOGLALÓ

1. 1. Bevezetés

A Közzszolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatója 2021. április 26. napján kelt levelében az M5, valamint a Nemzetiségi Rádió médiaszolgáltatások 2021. évi vizsgálatára tettek javaslatot.

A Testület 2021. május 4. napján hozott 5/2021. (V. 4.) számú döntésével – elfogadva a Közzszolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatójának közös javaslatát – a Szabályzat 2.8. pontjában foglaltakra tekintettel, a Szabályzat 9.1. pontja szerint a meglévő szolgáltatások közül a 2021. évben vizsgálandó szolgáltatásként az M5 audiovizuális, valamint a Nemzetiségi Rádió rádiós médiaszolgáltatásokat jelölte ki.

A Testület 2021. május 5. napján kelt levelében tájékoztatta döntéséről a Közzszolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatóját. E levélben a Testület egyúttal felkérte a Közzszolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatóját, hogy az érintett médiaszolgáltatások részletes szolgáltatás-leírásait 2021. június 5. napjáig nyújtsa be a Testület részére.

1. 2. Idővonal – az Eljárás egyes fontosabb lépései

2021. április 26.

A Közzszolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatója az M5, valamint a Nemzetiségi Rádió médiaszolgáltatások 2021. évi vizsgálatára tettek javaslatot.

2021. május 4.

A Testület ülésén elrendeli az M5, valamint a Nemzetiségi Rádió médiaszolgáltatások vizsgálatát.

2021. május 5.

A Testület tájékoztatja döntéséről Közzszolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatóját, és felkéri előbbi az M5 csatornára vonatkozó szolgáltatás-leírás benyújtására.

2021. június 17.

A Közzszolgálati Médiaszolgáltató benyújtja az M5 csatornára vonatkozó szolgáltatás-leírást.

2021. augusztus-szeptember

Konzultációs és médiakutatás lefolytatása.

2021. október-december

Az érdemi vizsgálat elvégzése.

2022. június hó 13. nap

A Testület döntést hoz az M5 csatorna tárgyában.

1. 3. Az M5 csatorna szolgáltatás-leírásának összefoglalása

A közmédia kínálatában korábban is szép számmal szerepeltek kulturális műsorok, ám a nézői szokások megváltozásával, illetve a profiltisztítás miatt ezek száma csökkent. A tematikus-ismeretterjesztő csatornák térhódításával a magyar kulturális és edukációs tartalmak iránti igény azonban soha nem látott intenzitással tért vissza, miközben a műsorszámok közül továbbra is kiszorulóban vannak az olyan frontális, kulturális tartalmak, mint a színházi közvetítések, a filmklubok, vagy az irodalmi feldolgozások. Ilyen értelemben a kulturális szcéna egyre kevesebb felületen mutathatta meg magát, miközben a nemzeti értékek, vagy a magyar identitás alapját képező művészeti törekvések még inkább vákuumba kerültek. Ezen a helyzeten változtatott az M5 elindítása: 2016. szeptember 18-án kezdte meg működését a kulturális, ismeretterjesztő és oktatási csatorna.

Az M5 monopolhelyzetben van, hiszen az országban egyedülálló módon közöl kulturális tartalmakat. A csatorna műsorkínálatában változatos formátumok szerepelnek a dokumentum- és ismeretterjesztő filmekről a fórumteremtő stúdióműsorokig. Ez a fajta diverzitás egyedülálló a magyar médiapiacra, hiszen nincs olyan platform, mely ekkora felülettel, ennyire strukturáltan foglalkozna kulturális, ismeretterjesztő és oktatási tematikákkal. Ez azt is jelenti, hogy a szolgáltatás – több tengelyen vizsgálódva is – előnyös, valamint határozott közszolgálati értéket hordoz.

Az M5 csatorna indulásával a magyar közmédia egy több évtizedes hiányt, a dedikált tematikus oktatási és kulturális csatorna hiányát pótolta. Sikere számokban is mérhető volt a pandémia idején, amikor a hagyományos oktatást olyan technológiákra épülő távoktatás váltotta fel, amelyre a szegényebb régiók nem voltak felkészülve. Így olyan családok, gyerekek kerültek volna hátrányos helyzetbe, akiknek a jövője szempontjából talán még fontosabb a minőségi oktatás. Az M5 ezt a hiányt tökéletesen pótolta, hosszútávra bebizonyítva nélkülözhetetlenségét a közmédia portfóliójában. A csatorna hatása azoknak a gyerekeknek a számára is mérhető, akik a pandémia alatt – internet és számítógép hiányában – az M5 műsoraiból tanultak, míg a közmédia kulturális csatornája nélkül valószínűleg behozhatatlan hátrányba kerültek volna. Ugyanilyen jelentőségű pozitívum az ismeretterjesztő műsorok széles választéka, amely segítségével a közmédia oktatási tartalmai olyan helyekre is eljuthatnak, ahol a modernebb eszközök vagy akár a könyvek is hiányoznak.

Az M5 fiatal csatorna, nem csupán azért, mert mindössze öt esztendeje tagja a közmédia portfóliójának, de azért is, mert indulásakor sok ifjú újságíró kapta meg a lehetőséget, hogy részese legyen Magyarország talán legnagyobb kulturális vállalatának. Már a kezdetektől kiemelt szempont volt, hogy a fiatal kollégák belső képzések keretében sajátítsák el a szakma elengedhetetlen mesterfogásait, de az

is megkülönböztetett figyelmet kapott, hogy a szerkesztőségek tapasztalt újságírók vezetése alá kerüljenek, akiktől szintén elleshetők a fortélyok.

A Nielsen Közönségmérés Kft. adatai alapján az M5 a háztartások 98%-ában fogható. Ezzel a lefedettséggel az M5 a legnagyobb potenciális közönséggel rendelkező ismeretterjesztő csatorna. Az M5 a kezdeti 0,32%-os részesedéséről 2021. január-május időszakban 0,5%-ra nőtt. Ennél is magasabb a részesedése a 60 év fölöttiek, a Budapesten élők és a felsőfokú végzettségűek körében. Az M5-re kapcsolók napi száma is növekedett az évek során, jelenleg naponta átlagosan több mint 600 ezer fő (a vizsgált népesség 7%-a) kapcsol az M5 csatorna valamelyik műsorára, amivel 2021. január-május időszakban a legnagyobb napi elérésű ismeretterjesztő csatornának számít.

Az M5 csatorna indításához nem volt szükség jelentős beruházásra, tekintettel arra, hogy a közmédia rendelkezett a csatorna működéséhez szükséges infrastruktúrával. A csatorna éves műsorterjesztési költsége bruttó 709 millió forint, ez az összeg alatta marad az egy csatornára jutó költségek átlagának. A személyi jellegű (HR) költségek éves szinten 1 432 millió forintot tesznek ki járulékokkal együtt.

1. 4. A Testület megállapításainak összegzése

Az M5 csatorna tematikáját, műsorstruktúráját tekintve egyértelműen megállapítható, hogy mind az Mttv.-ben lefektetett, mind pedig a Közszerződési Kódexben részleteiben kibontott közszolgálati célok széles spektrumának megvalósításában nélkülözhetetlen feladatot lát el.

A csatorna elsődleges profilját illetően, a 2016-os indulása óta, érdemi módosulás nem volt tapasztalható, az építkezés fázisában ugyanakkor nemcsak a közszolgálati média, de gyakorlatilag a teljes világ számára korábban nem látott kihívásokat állított a koronavírus-járvány terjedése. Ez a helyzet a néhány éve indult csatornát is fontos próbatétel elé állította, amely helyzetben a Testület megítélése szerint az M5 sikeresen megállta a helyét.

A járványhelyzet okozta rendkívüli helyzet jó lehetőséget nyújtott az M5 csatorna profiljához kapcsolódó online felületek fejlesztésére, és a fiatalabb korosztály szélesebb körű megszólítására. E tekintetben a Testület korábbi vizsgálatától eltérően pozitívan értékeli, hogy az online platformok terén végzett fejlesztések gyümölcssei kezdenek beérni, ami elengedhetetlen a célközönség megszólításában; ez az elsődleges elvárás, további társadalmi rétegek bevonása csak ezt követően kerülhet a Közszerződési Médiaszolgáltató horizontjára.

Az M5 tematikája nyilvánvalóan gazdagítja a közszolgálati média portfóliójának kínálatát, mi több, szinte a teljes magyar médiapiac tekintetében is egy kevésbé felkarolt kulturális érték megőrzésében vállalt szerepével nélkülözhetetlen adóként tekinthetünk rá. Ez a tematika – amely elsősorban oktatási, tudományos-ismeretterjesztő és kulturális műsorokra épül.

Az M5 csatorna tematikájából nyilvánvalóan adódik, hogy alapvető céljának kell tekintenie az edukációs, ismeretterjesztő és kulturális tartalmak iránti érdeklődést mutató társadalmi csoportok intellektuális gyarapodása iránti igényeinek kielégítését. A tudásvágy, a művészeti értékek megismerése mint folyamatosan létező társadalmi szükség nem csupán a múltban gyökerező hagyományok megismerését és tiszteletét segíti elő, de a nemzet jövőjének meghatározó alappilléreiként is értelmezést nyerhetnek.

Az M5 csatorna közönségaránya az indulás óta folyamatos növekedést mutat: a 2016-os 0,32%-ról 2021. első öt hónapját alapul véve 0,5%-ra emelkedett, ami még nem éri el az indulást megelőzően prognosztizált 1% körül értéket, mindenesetre a növekedés aránya dicséretes. Nyilván ezt az értéket nem lehet önmagában értékelni, ugyanakkor, ha figyelemmel vagyunk az ismeretterjesztő csatornák piacán (jellemzően jóval régebb óta) működő külföldi csatornák közönségarányára is, úgy elmondható, hogy az M5 csatornának ezen eredményeivel egyáltalán nem kell szégyenkeznie.

A Közzolgálati Médiaszolgáltató tájékoztatása szerint az M5 csatorna költségeinek fedezetét a költségvetési és kereskedelmi bevételek biztosítják, ebből levonható az a következtetés, hogy a csatorna fenntartása a közmédia számára nem jár többletköltséggel. Ahogyan a Testület korábbi vizsgálatai során is kifejtette: a közzolgálati média törvényben rögzített céljainak megvalósítása, a magas minőségű szolgáltatások biztosítása – még ha nyilvánvalóan nem is minden, de legalábbis – igen jelentős tekintetben gazdasági kérdésként is értelmezhető.

Az M5 egyedi műsorkínálatára, a Testület a szolgáltatás-leírásban szereplő információkra támaszkodva vizsgálata során azt is megállapította, hogy a szolgáltatás nem gyakorol észlelhető káros hatást más, vele összevethető tematikájú médiaszolgáltatók televíziós szolgáltatásaira, azaz nem veszélyezteti a médiapiac egyensúlyát, a tartalmak sokszínűségét, a médiapluralizmust.

2. Az M5 CSATORNA VIZSGÁLATÁRA VONATKOZÓ JAVASLAT

Jelen pont a Közzolgálati Médiaszolgáltató által a Testületnek benyújtott szolgáltatás-leírás tartalmát foglalja össze.

2. 1. A szolgáltatás általános bemutatása

2. 1. 1. A szolgáltatás története, rövid bemutatása

A közmédia kínálatában korábban is szép számmal szerepeltek kulturális műsorok, ám a nézői szokások megváltozásával, illetve a profiltisztítás miatt ezek száma csökkent. A tematikus-ismeretterjesztő csatornák térhódításával a magyar kulturális és edukációs tartalmak iránti igény azonban soha nem látott intenzitással tért vissza, miközben a műsorszámok közül továbbra is kiszorulóban vannak az olyan frontális, kulturális tartalmak, mint a színházi közvetítések, a filmklubok, vagy az irodalmi feldolgozások. Ilyen értelemben a kulturális szcena egyre kevesebb felületen mutathatta meg magát, miközben a nemzeti értékek, vagy a magyar identitás alapját képező művészeti törekvések még inkább vákuumba kerültek.

Ezen a helyzeten változtatott az M5 elindítása: 2016. szeptember 18-án kezdte meg működését a kulturális, ismeretterjesztő és oktatási csatorna, mely 24 óras kínálatával nem csupán a magyar kulturális szcena legfontosabb történéseivel foglalkozik, de megjelenési lehetőséget biztosít az összes művészeti ágak, valamint a középiskolai oktatás megkerülhetetlen témáinak. Ezek mellett rendszeresen teret ad a magyar filmművészet halhatatlan darabjainak, zenei- és színházi közvetítéseknek, valamint rendre beszámol a magyar történelem jeles napjairól, és igyekszik a korszerű történetírás eszközeivel megközelíteni históriánk fordulópontjait.

A csatorna első éveiben az építkezése volt a főszerep. A struktúrában nagyobb arányban kaptak helyet oktatási műsorok – *Érettségi, Felső, Ismerd meg!, Mindenki Akadémiája* című programok a gimnáziumi tananyagot egészítették ki, míg *Szólj meg!* című nyelvleckéink öt nyelven segítették az idegennyelvek elsajátítását.

Az M5 harmadik-negyedik éve az átpozicionálás jegyében telt: nagyobb szerep jutott a kultúrpolitikai tematikáknak (*Ez itt a kérdés, M5 Híradó*), illetve fejlesztéseken esett át az ismeretterjesztő műsor formátuma, melynek köszönhetően elindult a *Multiverzum* című, minden ízében saját gyártásban forgatott tudományos magazin. Ezek mellett a kínáltban megjelentek a kiemelt projektek is, melyek formabontó módon számoltak be a szcena jelentős eseményeiről. A *Kulturális Örökség Napjain* igényes szpotsorozatban mutatta be a csatorna az ország épített emlékeit, a *Színházak Éjszakáján* végigjárta a pesti Broadwayt, a *Költészet Napja* alkalmából az Írószövetséggel együttműködésben

elindította zenei crossover műsorát, a *Szóljon a Vers!*-et, míg nyáron országjáró túrába kezdett az *M5-Úton*-nal, valamint a *Feszt30* című magazinnal.

A 2020-as járványhelyzet miatt a csatorna teljesen átalakult: alkalmazkodva a digitális oktatás kihívásaihoz március 16-tól 8:00 órától 20:30-ig közölt oktatási tartalmakat – az alsós évfolyamok tantárgyaitól az egyetemi tantervet érintő témákig. Az edukációs programokat átlátható online felülettel támogatta a közszolgálati médiaszolgáltató, így az anyagok a lineáris felületektől elszakadva számtalan iskolába és háztartásba is eljutottak. A nézői szokások megváltozása miatt szélesedett az online kínálat: több mint fél tucat internetes formátum került bevezetésre, aminek köszönhetően megduplázódott a követők száma, így az M5 online elérése jelentősen gyarapodott.

A hagyományos *broadcast* adásokhoz való visszatérés után a csatorna struktúrája is megváltozott. Az esti műsorsáv jelentősen átalakult, köszönhetően a *Librettó* című magazin és az újragondolt *Ez itt a kérdés* elindításának. A cél az volt, hogy a megszokott tematikák mellett egyre több teret kapjanak a magyar történelem eddig feltáratlan kérdései, így a nyár folyamán több alkalommal, majd a *Multiverzum* című műsor is rendszeresen beszámolt az éppen zajló ásatások-kutatások legfrissebb eredményeiről. Mindeközben a csatorna közvetítésekkel és dedikált műsorsávok kialakításával elkötelezetten támogatja továbbra is a zeneművészetet, a komolytól a népzene át a kortárs dzsesszig. Az elmúlt évek során a filmes kínálat sem változott: a Médiatanács Támogatási Programja által támogatott dokumentumfilmek éppúgy részét képezik a felhozatalnak, mint a prémium minőségű, külföldi ismeretterjesztő sorozatok.

Bár a struktúra az elmúlt években többször is átalakult, az M5 alapvető céljai nem változtak: összhangban a közszolgálati kritériumaival szeretné eljuttatni a nézőkhöz a kulturális tér releváns eseményeit és vitáit, miközben az alkotásokat-produktumokat is értő és értető módon kívánja megosztani a közönséggel. Mindezt kiegészíti oktatási tartalmakkal, melyek a tinédzserkorúak körében hívják fel a figyelmet arra, hogy a tudás, az ismeret nem csupán alapvető, de egyben szórakoztató és gyönyörködtető eleme a hétköznapi életnek.

2. 1. 2. A szolgáltatás előnyeinek felvázolása

Az M5 monopolhelyzetben van, hiszen az országban egyedülálló módon közöl kulturális tartalmakat. A csatorna műsorkínálatában változatos formátumok szerepelnek a dokumentum- és ismeretterjesztő filmekről a *hardtalk* típusú, fórumteremtő stúdióműsorokig. Ez a fajta diverzitás egyedülálló a magyar médiapiacra, hiszen nincs olyan platform, mely ekkora felülettel, ennyire strukturáltan foglalkozna kulturális, ismeretterjesztő és oktatási tematikákkal. Ez azt is jelenti, hogy a szolgáltatás – több tengelyen vizsgálódva is – előnyös, valamint határozott közszolgálati értéket hordoz. Egyfelől előnyös a közönség számára, hiszen az M5 kódolatlanul – a határon túli területekre is sugározva – biztosít hozzáférést színházi- és zenei közvetítésekhez, irodalmi adaptációkhoz, vagy éppen verselőadásokhoz. Emellett kiemelten foglalkozik a Kárpát-medence – és a diaszpóra – magyarságának tudományos, kulturális életével. (Ezzel

természetesen párbeszédet is teremt az anyaország és a külföldi területek között.) Ismeretterjesztő műsorai bemutatják a tudományos élet legfrissebb eredményeit, de kiemelten foglalkoznak környezetvédelmi kérdésekkel, vagy a különböző tanulmányok-előadások társadalmi fogadtatásával. Az oktatási tartalmak – esetenként szórakoztatva – nevelik a fiatalabb korosztályt arra, hogy a tudás érték, miközben hiteles kontextust is teremtenek történelmi- vagy kulturális kérdéseknek.

Az M5 arra is törekszik, hogy aktívan részt vegyen a szcéna életében, így több közösségi aktivitást is indított, melyekbe igyekezett nézőit is bevonni. Ilyen volt az *Ady és Én* projekt, a *HangHordozók* vagy a Magyar Kultúra Napján rendezett *flashmob* sorozat, amihez a határon túli területekről is csatlakoztak. A fentiekből az is látszik, hogy az M5 működése a kulturális-tudományos szcéna számára is előnyös, hiszen egyes témák kizárólag ezen a csatornán juttathatók el tömegekhez, vagy a műértő közönséghez. A pandémia után ez különös jelentőséggel bír, hiszen a kulturális életnek talán soha nem tapasztalt szüksége van a hatékony kommunikációra, hogy (újra) megteremtse kapcsolatát a közönséggel. Ilyen értelemben az M5 létezése, ha lehet, jelenleg még fontosabb, hiszen kulcsszerepet játszhat a szféra élénkítésében.

Ha a csatornát a médiaszolgáltató szempontjából vizsgáljuk, működése ebben az esetben is praktikus, hiszen az M5 olyan nézőket is megszólíthat, akiket a Duna Televízió vagy az M1 a saját profilja miatt nem képes. Elérheti a budapesti vagy vidéki közönség intellektuel csoportjait, ugyanakkor populáris- vagy retro tartalmi miatt megszólíthatja a nosztalgiára hajlamos rétegeket is. Ez azonban eltörlül amellelt, hogy a csatorna közvetlen elérést biztosít a magyar tudományos és kulturális élet legfontosabb szereplőihöz.

2. 1. 3. A szolgáltatás közszolgálati médiaszolgáltató stratégiájával való összhangja

Világszerte valamennyi közszolgálati médiaszolgáltató számára kiemelt fontosságú, hogy az oktatási és kulturális tartalmakat minél szélesebb körben elérhetővé tegye. Az M5 csatorna indulásával a magyar közmédia egy több évtizedes hiányt, a dedikált tematikus oktatási és kulturális csatorna hiányát pótolta. Sikere számokban is mérhető volt a pandémia idején, amikor a hagyományos oktatást olyan technológiákra épülő távoktatás váltotta fel, amelyre a szegényebb régiók nem voltak felkészülve. Így olyan családok, gyerekek kerültek volna hátrányos helyzetbe, akiknek a jövője szempontjából talán még fontosabb a minőségi oktatás. Az M5 ezt a hiányt tökéletesen pótolta, hosszútávra bebizonyítva nélkülözhetetlenségét a közmédia portfóliójában. Az M5 csatornát sok diák használta, és használja jelenleg is online formában a tananyagok ismétlésére, gyakorlására. A csatorna küldetése és céljai társadalmi szempontból sokkal fontosabbak, értékesebbek, műsorai hosszú távon nagyobb hatásúak, mint akár egy nagy nézettségű vetélkedő. Egy oktatási és kulturális csatorna akkor lehet sikeres, ha azon felül, hogy mindenki számára elérhetővé teszi tartalmait, sokszínű, változatos tartalmakat gyárt, ezzel segítve a nézők világképének szélesítését. (A kereskedelmi tévék ugyan nagy nézettséggel, de ezzel ellentétes

hatást fejtenek ki: kereskedelmi alapon az oktatási és kulturális tartalmi igények alacsony hatásfokkal szolgálhatók ki.)

Küldetése és hosszútávú hatásai alapján, össztársadalmi szempontból az M5 csatorna a közmédia portfóliójának egyik legértékesebb darabja, annak ellenére, hogy a szórakoztató csatornák nagyobb nézettséget érnek el.

A csatorna hatása azoknak a gyerekeknek a számában is mérhető, akik a pandémia alatt – internet és számítógép hiányában – az M5 műsoraiból tanultak, míg a közmédia kulturális csatornája nélkül valószínűleg behozhatatlan hátrányba kerültek volna. Ugyanilyen jelentőségű pozitívum az ismeretterjesztő műsorok széles választéka, amely segítségével a közmédia oktatási tartalmi olyan helyekre is eljuthatnak, ahol a modernebb eszközök vagy akár a könyvek is hiányoznak. Mivel az M5 célja, hogy minél szélesebb tömegeket érjen el, tartalmi online is nézhető; így a televízióval szemben a mobileszközöket előnyben részesítő fiataloknak is hatékony segítséget nyújt a tanulásban, ismereteik bővítésében. Bár a széles közönség elérése fontos, ugyanakkor a csatornának nem célja, hogy kereskedelmi, szórakoztató módszerekkel minél nagyobb közönséget ültessen le a televízió elé, ehelyett azoknak próbál segítséget nyújtani szellemi fejlődésükben, akiknek éppen szükségük van rá.

2. 2. A szolgáltatás részletes leírása

2. 2. 1. A szolgáltatás tartalomkínálata

Az M5 műsorstruktúrája – a tematikus csatornákhöz hasonlóan – kötött szerkezetű, így a nézők könnyedén átláthatják a hét minden napján jelentkező, 24 órás műsorfolyamot. A tartalmat tekintve az M5 műsorai illeszkednek a kulturális, oktatási és ismeretterjesztő tematikákhoz. A pandémia során – 2020 márciusa és júniusa között – a csatorna ugyan jelentősen átpozícionálta adásmenetét, hiszen az oktatási tartalmak jelentős túlsúlyba kerültek, de ettől az időszaktól eltekintve az M5 – kisebb módosításokkal – 2016 óta hasonló műsorrenddel működik. (A digitális oktatást segítő programok inkább a csatorna *brand*értékét, mintsem nézettségét növelték, ugyanakkor számtalan visszacsatolás érkezett a közmédiához arról, hogy az edukációs műsorokat hatékonyan tudták felhasználni a középiskolai tanítás során.).

Az M5-ön sugárzott formátumok forgatott magazinokra, filmes-, színházi- vagy zenei tartalmakra, valamint stúdióműsorokra oszthatóak. A közönség elérése természetesen nem hasonlítható a kereskedelmi csatornákhöz, ugyanakkor az M5 közszolgálati jellege vitathatatlan. Kissé általánosítva elmondható, hogy a tematikus műsorszolgáltatókhoz hasonlóan a kulturális csatorna is körülbelül 1%-os nézettségi részesedést szerezhet a piacból, nézetesebb sávjai a következők:

- Hétköznaponként, délutáni film-sáv: 14:00-15:30;
- Hétköznaponként, koraesti vetélkedő-sáv: 18:30-19:00;
- Szombat délelőtt és este: 12:30-tól, illetve 21:00-21:50;
- Vasárnap délután és este: 17:00-19:30, illetve 21:00-21:50.

A csatorna struktúrája műsor-slotokból és tematikus sávokból épül föl az alábbiak szerint:

- hétfő: dokumentumfilmes sáv (díjnyertes, izgalmas magyar- vagy külföldi dokumentumfilmek);
- kedd: színházi sáv (közvetítések, archív tartalmak a magyar színházi életből);
- szerda: zenei sáv (közvetítések, archív tartalmak a magyar és külföldi zenei felhozatal alapján);
- csütörtök: külföldi filmes sáv (filmtörténeti klasszikusok vagy friss tartalmak);
- péntek: magyar filmes sáv (a hazai filmtörténet halhatatlan alkotásai);
- hétvége: zenei és ismeretterjesztő sáv (ismeretterjesztő filmek, operett, komolyzene stb.).

A csatorna kiemelt műsorai, központi műsorszámai a következők:

Librettó: a műsor hétköznaponként 19:00-tól látható. A *Librettó* kulturális magazinműsor, mely napról-napra bemutatja a kulturális élet legizgalmasabb történéseit, bepillantást enged a művészvilág kulisszatitkaiba, és kritikai rovatával orientálja is a nézőt.

Fontos műsoreleme az M5 Híradó – kb. 19:30-tól – és a Nap témája rovat – ezekben az adott nap kulturális kérdéseivel foglalkoznak.

Ez itt a kérdés: a műsor hétköznaponként jelentkezik 20:00-tól. Az *Ez itt a kérdés* kulturális stúdióműsor, mely kerekasztalbeszélgetés-szerűen szemlézi a közelmúlt vagy a magyar történelem fontosabb eseményeit, történéseit, jelenségeit. Témái változatosak, meghívott vendégei a véleményformálók hiteles figurái közül kerülnek ki.

Ez itt a kérdés – Portré: a műsor vasárnaponként fut, 19:00-ás kezdettel. A negyven perces portrébeszélgetések a kulturális élet nagyjait és feltörekvő tehetségeit mutatják be.

Fülszöveg: a műsor szombaton látható 16:45-től. A *Fülszöveg* című irodalmi műsor hétről-hétre bemutatja a kortárs magyar irodalom szerzőit, legújabb munkáikat és könyvajánlót ad arról, amit olvasni érdemes.

Promenád: a műsor szombaton 21:05-től jelentkezik. A *Promenád* Sztankay Ádám nagysikerű blogsorozatán alapuló színháztörténeti műsor, melyben a második világháború előtti és utáni nagy színészlegendáink életének kulisszák mögötti tragédiái, nagy fordulatai tárulnak fel. Hogyan söpört végig a történelem meghatározó művészeink életén, hogyan alakult karrierjük a világháború, majd a pártállami idők könyörtelen kultúrpolitikai terrorja alatt.

Mesterember: a műsor vasárnap 17:00-tól fut. A forgatott magazinban a népszerű műsorvezetők egy-egy szakmát mutatnak be, miközben igyekeznek elsajátítani annak mesterfogásait is. A formátum elsődleges célja, hogy implicit módon a népszerűsítse a szakképzést.

Multiverzum: a műsor vasárnaponként jelentkezik 17:20-tól. *Multiverzum* a tudományos eredmények- és kalandok műsora. Rendszeresen beszámol a magyar tudományos közélet eredményeiről, ugyanakkor nem feleli azt sem, hogy a tudomány történései a szélesebb közönség számára csak abban az esetben izgalmasak, ha azok a nézők nyelvén szólalnak meg. A *Multiverzumot* ezért minden érdekli, ami tudomány: tartalmai között jelen vannak az orvoslás legfrissebb kutatásai, a bioetika kérdései vagy a hétköznapi fantasztikum témái.

Kommentár Klub: a műsor vasárnap 21:00-kor látható. A *Kommentár Klub* minden héten vitaindítónként egy aktuális témát bont ki, majd ennek összefüggéseit elemezi meghívott vendégek segítségével.

Hazajáró: a turisztikai magazinműsor kéthetente szombatonként jelentkezik, 18:00-tól. A *Hazajáró* hétről-hétre bakancsot húz és nekiindul, hogy keresztül-kasul bebarangolja a Kárpát-medence varázslatos tájait és megismerje hazánk természeti- és kulturális értékeit, történelmi emlékeit és az ott élő emberek mindennapjait. Erdélyben, Felvidéken, Kárpátalján, Délvidéken, Muravidéken, Órvidéken és belső-Magyarországon hol gyalog, hol szekérrel, kerékpárral vagy kenuval halad vándorútja során. A műsor körül igen aktív valódi és virtuális közösség szerveződött, így a *Hazajáró* a külhoni témákat leginkább reprezentáló M5-ös felület.

Kiemelt projektek: a csatornán több időszakos projekt fut, melyek egyedi módon kerülnek a struktúrába. Ilyen például *Újévi nyitány* című hagyományteremtő koncertközvetítés az év első napján, vagy *Szóljon a Vers!* című crossover tehetségkutató műsor, a *Múzeumok Éjszakájának* könnyed hangvétellű tudósításai, vagy a *Nemzeti Összetartozás* Napjának ünnepélyes közvetítései.

Az M5 a 2022-es esztendőben megújulását tervezi. Jelenleg futó műsorai mellett több új formátumot is elindítana, melyek között a magyar történelem fordulópontjaival foglalkozó magazin éppúgy szerepelne, mint egy hardcore filmművészeti műsor. (A konkrét műsorszámok jelenleg még fejlesztés alatt állnak, kidolgozásuk-előkészítésük folyamatban van.)

2. 2. 2. A közszolgálati médiaszolgáltatás törvényi céljainak való megfelelés

Az M5 a Közszolgálati Kódexben foglalt értékeknek, céloknak megfelelően egész napos oktatási, kulturális és ismeretterjesztő tartalmaival megőrzi és ápolja a nemzeti, európai identitást, a magyar kultúrát és nyelvet, sokszínű, egyedülállóan gazdag tartalmi palettájával segíti mind a fiatalok, mind az idősebbek szellemi fejlődését, szélesíti látókörüket.

A közmédia portfóliójából az M5 csatorna képes a Kódexben megfogalmazott legtöbb célt egyszerre, egy műsorfolyammal elérni. Legsikeresebb ismeretterjesztő műsorai a csatornaátlag 3-6-szorosát érik el közönségarány tekintetében. Így egyszerre felel meg a legszélesebb körben terjesztett változatos, többféle értékrendet megjelenítő és a nagyobb kulturális érdeklődésű csoportokat elérő

csatorna imázsának. Az M5 tartalmai online is elérhetők, ami tovább szélesíti a megszólítható közönség körét. Műsorai között a magyar kultúra ápolása szempontjából fontos filmek, játékfilmek is helyet kapnak, ahogy számos tudománnyal, tudományos fejlődéssel foglalkozó magazinműsor is. Változatos és egyre inkább bővülő műsorválasztékával a csatorna egyre szélesebb nézői kört tud megszólítani, esetenként olyan kis nézői szegmenseket is, akik korábban nem találtak igényeiknek megfelelő kulturális tartalmakat a lineáris médiában.

2. 2. 3. A szolgáltatás (tartalmi) minőségi jellemzői

Az M5 fiatal csatorna, nem csupán azért, mert mindössze öt esztendeje tagja a közmédia portfóliójának, de azért is, mert indulásakor sok ifjú újságíró kapta meg a lehetőséget, hogy részese legyen Magyarország talán legnagyobb kulturális vállalatának. Már a kezdetektől kiemelt szempont volt, hogy a fiatal kollégák belső képzések keretében sajátítsák el a szakma elengedhetetlen mesterfogásait, de az is megkülönböztetett figyelmet kapott, hogy a szerkesztőségek tapasztalt újságírók vezetése alá kerüljenek, akiktől szintén elleshetők a fortélyok. A műsorok készítése a mai napig szerkesztőségi rendszerben történik, így sikerült kialakítani olyan tartalmi szigeteket, melyekben a kultúra vagy a televíziózás egy-egy részterülete jól megismerhető. (Informálisan megkülönböztethetőek kultúrpolitikai-, ismeretterjesztő- és zenei érzékenységgű műhelyek.) Az átjárhatóság a szerkesztőségek között szavatolt, vagyis a kollégák kipróbálhatják magukat eltérő műfajokban és műsorokban. Ezt a célt szolgálják a kiemelt projektek is, hiszen az időszakos munkák során az újságírók próbára tehetik tudásukat-felkészültségüket más-már televíziós zsánerben. (A munka ezekben az esetekben szigorú szakmai kontrollal, egy tapasztalt felelős szerkesztő irányításával történik.) Ezt a rendszert egészíti ki a közmédia gyakornoki rendszere, melynek segítségével az állomány a megfelelő tudás-szinteken frissíthető és szinten tartható.

A műsorvezetők közül a csapatot erősíti Morvai Noémi, a közmédia professzionális és sokoldalú arca, Galán Angéla és Sipos Szilvia, Junior Prima Díjas újságíró, valamint Gulyás István, aki tapasztalatával megkerülhetetlen tényező közéleti, kultúrpolitikai kérdésekben.

A csatorna technikai felkészültsége kimagasló. Ez nem csupán a zenei közvetítéseken, az *M5 Híradó* élő tudósításain vagy a *Librettó* stúdióképén látszik, de a forgatott formátumokon is. A *Nagyok* című portrészorozat, valamint *Multiverzum* című ismeretterjesztő magazin korszerű kameraparkkal készül, de kisjátékfilmes eszközökkel forogtak a március 15-ei kiemelt projektek is – *Kőmesék*, *Titok*, *Kolor*. Az M5 technikai felkészültsége az együttműködésekben is tetten érhető: a közvetítéseken az Antenna Hungária Zrt. az állandó partner, de az egyéb, műsorkészítésben közreműködő intézmények – ld. MÜPA, Zeneakadémia – is az igényeknek megfelelő technika feltételekkel működnek.

A tartalmi minőség kapcsán mindig is cél volt, hogy az M5 *brandje* egyfajta kulturális nívóként szolgáljon, így ha a néző a csatornára kapcsol, valóságosan és átvitt értelemben is Pilinszky verseivel, Bartók muzsikájával, Szent-Györgyi

Albert kutatásaival találkozunk. E hangulatot támasztják alá azon projektek is, amelyek a csatorna nimbuszát tovább emelik – ilyen egy *Újévi nyitány* gálakoncert, egy *Kőmesék* miniprogram, vagy akár egy színházi közvetítés a Nemzeti Összetartozás Napján.

2. 2. 4. A szolgáltatás hatása a közönségre

Az indulása óta az M5 tévécsatorna potenciális közönségének mérete – a csatorna technikai lefedettsége – a kezdeti 72%-ról 98%-ra bővült. Ez a növekedés a csatorna éves kumulált elérésben is látható: 2017-ben a tévénéző népesség 69%-a, 2020-ban már 76%-a kapcsolt legalább egy percre a csatornára.

A 2020-as növekedés - jórészt a pandémia elején vetített oktatási műsoroknak köszönhetően - a fiatalabb korosztálynak köszönhető.

**Az M5 kumulált elérése (COV%)
évenként a teljes népesség és az 50
évesnél fiatalabbak körében**

	4+	50 év alattiak
2017	69%	64%
2018	69%	62%
2019	71%	63%
2020	76%	69%

1. táblázat (Forrás: Nielsen Közönségmérés)

2020-ban, a veszélyhelyzet első heteiben az online felületeken látványosan megnőtt a mediaklikk.hu weboldal látogatóinak száma, ami elsősorban a hírtartalom iránti fokozott érdeklődés következménye, de hozzájárultak az oktatási tartalmak miatt érkező látogatók is.

Az M5 csatorna online módon történő, élő nézése az első napokban a többszörösére nőtt. Az online élő nézés mellett a MediaKlikk weboldalon, a március 15-én indult digitális oktatás aloldalon keresztül elérhetővé váltak az M5 korábbi és új oktatási tartalmak. Ebben az időszakban egy olyan közönség ismert meg az M5 csatornát és a műsorait, akik korábban nem vagy csak ritkán nézték az adót.

Az oktatási tartalmak mellett természetesen az M5 többi műsora is elérhető, visszanezhető a mediaklikk.hu felületén, ezzel egy fiatalabb, az online világra nyitottabb közönség is elérhető.

Az M5 YouTube oldala az egyik legnépszerűbb videómegosztó oldal ismerői, használói számára kínálja és kínálja tartalmait, ezzel olyan közönséget is megcélózva, akik az M5 tévécsatornát nem, vagy csak ritkábban nézik. A YouTube csatorna látogatói körében a tévécsatornához és még a mediaklikk.hu/M5 felülethez képest is jelentősen több a fiatal, a látogatók csaknem fele 35 év alatti.

2. 2. 5. Nemzetközi standardoknak való megfelelés

A magyar közmédia kulturális televíziócsatornája maximálisan betartja az audiovizuális médiára vonatkozó uniós irányelveket. 2020. március 23-ától, a járványügyi veszélyhelyzet bevezetésétől kezdve teljesen reklámmentes csatornává vált, politika és gyűlöletbeszéd pedig a legkisebb mértékben sem jelenik meg műsorfolyamában.

Az AVMS irányelvet a tagállamok törvényi, szabályozási szinten is évek óta követik, természetesen fenti kötelezettségeknek a magyar közszolgálati médiaszolgáltató is eleget tesz, illetve a jövőben is igyekszik minél jobban megfelelni ezeknek az irányelveknek. A magyar közszolgálati médiaszolgáltató az irányelvek közül kiemelten sikeres a széles körű hozzáférhetőség (terjesztés, feliratozás, fejlettség stb.) elősegítésében és a káros tartalmak korlátozásában. Hasonlóan magas szinten valósul meg hazánkban a nemzeti és szociális összekötés, a határokon átívelő magyar nyelvű és Magyarországon gyártott tartalmak sugárzásával a lehető legszélesebb közönségnek. A magyar médiatörvény és a Közszolgálati Kódex teljes összhangban van az AVMS irányelv rendelkezéseivel, így a magyar nézők széles körben tájékozódhatnak a közszolgálati médiaszolgáltató csatornáit segítségével. Reklámmentesen fogyaszthatnak szórakoztató tartalmakat, pontos ajánlásokat kapnak a korhatáros tartalmakról, valamint objektíven és hitelesen tájékozódhatnak a világról, így jelentős kulturális értéket kapnak, amely segít megőrizni identitásukat, de ugyanakkor szórakoztat is. Mindezt a közszolgálat hagyományainak és a Közszolgálati Kódexnek megfelelően a közmédia kereskedelmi haszonszerzés és befolyásoltság nélkül nyújtja.

Az M5 kulturális csatorna küldetése, hogy magas minőségű művészeti, kulturális és ismeretterjesztő tartalmaival hozzájáruljon a társadalom tanításához, műveléséhez és neveléséhez, miközben műsorain keresztül értéket teremt és értéket közvetít. A járványhelyzetre tekintettel 2020 márciusától gyakorlatilag a csatorna teljes kínálatát oktatási tartalmak váltották fel, hogy a közmédia ezzel is hozzá tudjon járulni a védelmi intézkedések miatt otthonmaradó diákok felkészüléséhez. A nézői visszajelzések alapján osztatlan sikert aratott fenti intézkedés, különösképpen az érettségire készülő tanulók körében.

2. 2. 6. A közszolgálati médiaszolgáltató stratégiájával való összefüggések

Az M5 csatorna feladatának tekinti, hogy közelebb hozza a tudományt, a történelmet, az irodalmat, a zeneművészetet, a magyar és nemzetközi kultúra legjavát a nézőkhöz, mindemellett pedig a maga eszközeivel támogatja, illetve reprezentálja a magyar kulturális és tudományos életet. Az M5 műsorszerkezete három pilléren nyugszik: délelőtt és kora délután ismeretterjesztő tartalmakat, kora délutántól estig oktatási műsorokat, főműsoridőben pedig kulturális tartalmakat kínál. A kulturális sávban a napi kulturális és tudományos eseményeket összefoglaló műsor, színházi közvetítések, balett- és operaelőadások, hangversenyek számítanak a felnőtt korcsoportok figyelmére.

Az M5 létjogosultsága a koronavírus-járvány kapcsán vált igazán egyértelművé. A kötelező távoktatás elrendelésével egyidőben az M5 képes volt minden korosztály számára oktatási tartalmakat kínálni. Az általános iskolák alsó tagozatos és felsős diákjainak tanmenet szerinti műsorokat közvetített, újraindult az érettségizők televíziós felkészítése, sőt, még a tanárok számára is készült egy, az online oktatást segítő, bemutató sorozat *Netorika* címmel. A *Szólj meg!* az angol, német, francia, spanyol, olasz és orosz nyelvtanulásban kínált segítséget hétköznaponként az M5 műsorán. Az *Érettségi* ismétlései a végzős középiskolások számára nyújtottak távoktatási lehetőséget, a műsor a matematika, kémia, fizika, magyar, történelem, földrajz, informatika és biológia tárgyakból igyekezett felkészíteni a tévéképernyő előtt ülő fiatalokat úgy, hogy játékos módon világította meg a tudásanyag összefüggéseit.

Az M5 elindítása óta a médiapiaci viszonyok és a nézői igények jelentősen átalakultak. Megváltozott a fiatalok eszközhasználata, valamint a pandémia is a digitalizált megoldások elterjedését erősítette.

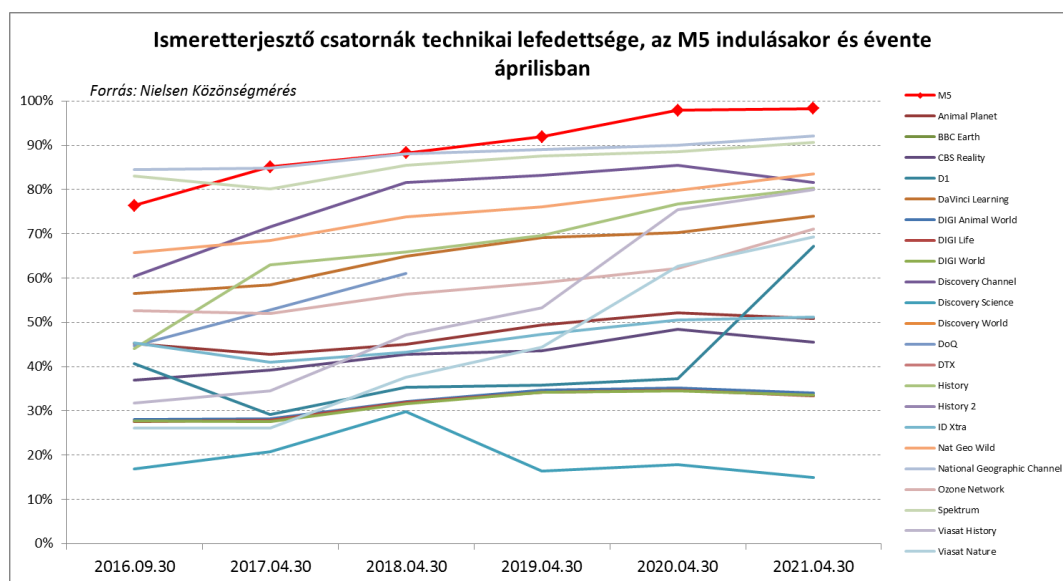
Az M5 a közmédia eredeti célkitűzéseit oktatási és kulturális területen teljesíteni tudja, de a hosszútávú stratégiában már szükség lesz az online eszközök, applikációk további integrálására a tartalomgyártás teljes folyamatába. Ezzel párhuzamosan, bár nagyon széles rétegeket tud megszólítani, léteznek olyan társadalmi csoportok, amelyek eszközhasználatuk vagy igényeik mentén elérhetetlenek egy lineáris, vagy akár egy hagyományos *streaming* szolgáltatással. Jellemzően a fiatalabb célcsoportok médiafogyasztására jellemző a sokszereplős játékok (Fortnite stb.), a *social media* (Instagram stb.) és a *short form* (TikTok, YouTube, Twitch stb.) tartalmak kiemelt fogyasztása a hosszabb, igényesebb tartalmak rovására. Ez a nézői átalakulás a teljes médiapiacot érinti, a nagy kereskedelmi csatornák nézőteréről ugyanúgy vonz nézőket, mint a közmédiától, sőt már a nagyobb amerikai *streaming* szolgáltatók, mint a Netflix is szenvednek ettől. Mivel az M5 nagyon széles rétegnek szól (a közmédia portfóliójában a legtöbb különböző, kis nézői szegmenst az M5 célozza), ezért a lineáris szolgáltatás megőrzése mellett a következő években szükséges az applikációkat és az elsődlegesen online-ra készülő tartalmakat erősítenie, hogy továbbra is elérhesse a Közzolgálati Kódexben megfogalmazott célokat, a fiatalabb korcsoportok vonatkozásában is. Ennyire széles nézői kört természetesen nem lehet elérni kizárólag lineáris és *streaming* szolgáltatáson keresztül, komplex online-lineáris és applikációkra épülő M5 platformra lesz szükség a jövőben.

Az M5 online és applikációs megoldásainak kibővítéséhez a televízióközpontú szemlélet irányából elengedhetetlen elmozdulni a tartalomközpontúság irányába, és a jövőben olyan új oktatási és kulturális tartalmakat, applikációkat előállítani, amelyek sikerrel versenyezhetnek akár azokon a területeken is, ahol a nagy kereskedelmi tévék, vagy akár a globális streaming szolgáltatók is kudarcot vallanak.

2. 2. 7. A választott terjesztési platform indokainak ismertetése

A Nielsen Közönségmérés Kft. adatai alapján az M5 jelenleg a háztartások 98%-ában fogható. Ezzel a lefedettséggel az M5 a legnagyobb potenciális közönséggel rendelkező ismeretterjesztő csatorna. A terjesztési lehetőségeinek köszönhetően a Mindig TV alapsomagjában is megtalálható, amivel az ismeretterjesztő csatornák közül egyedülként jut el 240 ezer háztartásba, 460 ezer lehetséges nézőhöz.

Általános tendencia a magyar tévés piacon a csatornák lefedettségének növekedése (nagyreszt az egyre nagyobb számú digitális háztartás miatt), ami az ábrán is jól látható. Ezzel együtt, az M5-ön kívül, még mindig csak két csatornának van 90% fölött, és további háromnak 80% fölött a technikai lefedettsége a magyar háztartásokban.

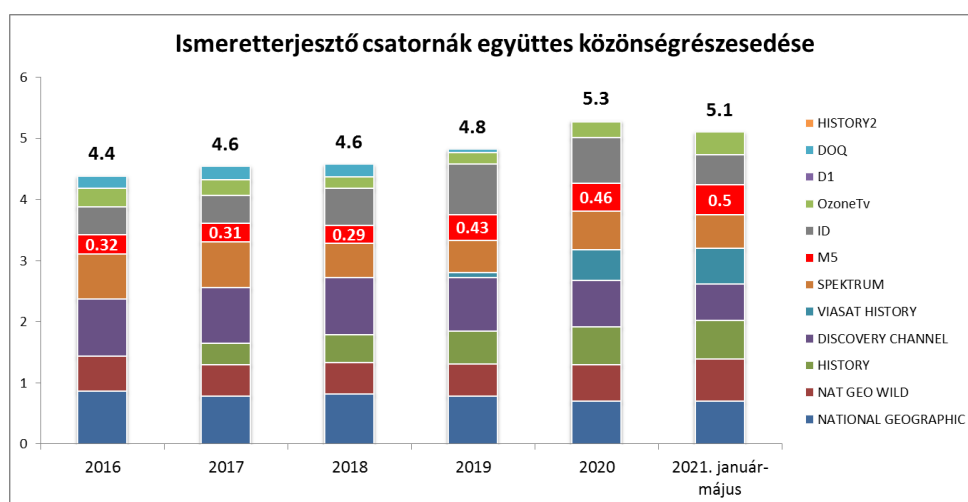
1. ábra

A technikai lefedettség speciális területe az online elérés. Az M5 ezen a téren is igyekszik lépést tartani, ugyanakkor fontos addíció, hogy az M5 törzsközönségét az idősebb korosztály képviselői adják. Az M5 internetes tartalmai a mediaklikk.hu/m5 weboldalon, a facebook.com/m5tvhu közösségi felületen, valamint a youtube.com/m5 videómegosztón találhatóak. (Felmerült egy dedikáltan M5-ös Instagram oldal fenntartásának gondolata is, de a felület kevésbé ismert az M5 nézői körében.) Korábban készültek applikációk is, melyek a nyelvtanulást segítő műsorokhoz (*Szólj meg!*) vagy egyéb oktatási tartalmakhoz biztosítottak elérést, de ezek a platformok jelenleg nem aktívak. Az online közösségi felületek jó lehetőséget teremtenek arra, hogy az M5 törzsközönségétől eltérő nézőket is képes legyen megszólítani a médiaszolgáltató, egyúttal tovább építve a csatorna környékére gyűlő internetes közösséget. (A digitális oktatást segítő tartalmak, koncertközvetítések vagy a kiemelt projektek kapcsán számtalan pozitív visszacsatolás érkezett.)

2. 2. 8. Elérés

Az M5 indulását követően az ismeretterjesztő csatornák piacán is voltak kisebb változások, indultak és megszűntek csatornák, egyesek ki- vagy bekerültek a Nielsen napi mérésébe.

2016-tól általánosságban az ismeretterjesztő csoportba sorolható csatornák száma végig 20 körül volt, és közülük 8-10 szerepelt a Nielsen napi mérésében. A mért csatornák együttesen elért közönségrészesedése folyamatosan növekedett, de így is egy szűk skálán belül változott, 4,4% és 5,3% között volt az elmúlt években. Az ábrán az is látható, hogy idénre nagyon kiegyenlített lett ezeknek a csatornáknak a részesedése, a legkisebb és legnagyobb között mindössze 0,3 százalékpont az eltérés.

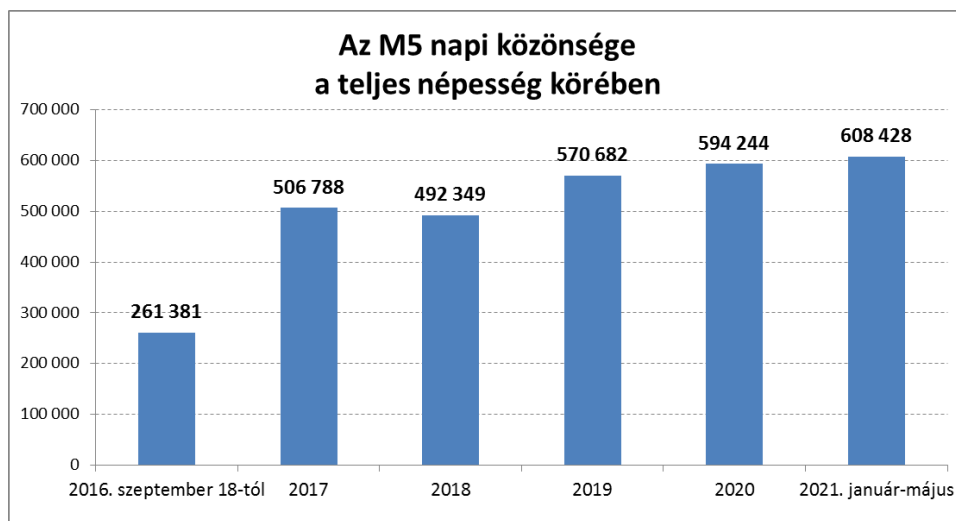

2. ábra (Forrás: Nielsen Közönségmérés)

Az M5 a kezdeti 0,32%-os részesedéséről 2021. január-május időszakban 0,5%-ra nőtt.

Ennél is magasabb a részesedése a 60 év fölöttiek, a Budapesten élők és a felsőfokú végzettségűek körében.

Az M5-re kapcsolók napi száma is növekedett az évek során, jelenleg naponta átlagosan több mint 600 ezer fő (a vizsgált népesség 7%-a) kapcsol az M5 csatorna valamelyik műsorára, amivel 2021. január-május időszakban a legnagyobb napi elérésű ismeretterjesztő csatornának számít.

3. ábra (Forrás: Nielsen Közönségmérés)

A csatorna műsoraival hetente átlagosan a népesség ötödéhez, havonta pedig több mint harmadához jut el.

Az M5 elért közönsége, 2021. január-május időszakban		
	főben	%-ban
napi elérés	608 428	7.0
heti elérés	1 723 138	19.9
havi elérés	3 116 742	36.1

2. táblázat (Forrás: Nielsen Közönségmérés)

2. 2. 9. Megcélzott közönség

Az M5 három fő pillére – kultúra, ismeretterjesztés, oktatás – közül 2020-ban, a digitális tanrend bevezetése miatt az oktatás kapott nagyobb hangsúlyt.

Az M5 az oktatási tartalmaival elsősorban a diákok, tanulók és szüleik, illetve a tanárok segítségét célozta és célozza meg. Ehhez különböző utak álltak az érdeklődők rendelkezésére: egyrészt a hagyományos, lineáris tévézés, mely a tévékészüléken és a mediaklikk.hu felületen is elérhető, másrészt a csatorna oldalára, illetve a MediaKlikk digitális oktatás aloldalára feltöltött és kereshető műsorok, videók újranézésének lehetősége, harmadrészt pedig a csatorna YouTube-oldala. A különböző felületekkel más-más közönséget érhet el: az M5 televízióval a hagyományosan televíziós tartalmakat fogyasztók, a mediaklikk.hu-val az M5 csatornát és az oktatási műsorait ismerők (a hagyományos nézési forma mellett az új megoldásokra is nyitott nézők), az M5 YouTube-csatorna segítségével pedig az a célcsoport, akik hagyományos csatornán, televízión nem – vagy csak ritkábban – fogyasztanak oktatási videótartalmakat, de a legnépszerűbb videómegosztó oldalt ismerik, használják.

2020-ban, a pandémia első hullámának idején, segítve az otthon tanuló diákok munkáját, az M5 hétköznaponként, reggel 8 és este 20:30 óra között oktatási műsorokat közvetített. A digitális tanrend bevezetését követően a március 16-tól június 12-ig tartó időszakban az oktatási tematika új, fiatal nézőket hozott a csatornának. A teljes digitális tanrend időszakában a reggel 8:00-tól 20.30-ig sugárzott oktatási tartalmakkal az M5 315 ezer diákot ért el ebből a korcsoportból, ők átlagosan 3 óra 12 percet néztek M5 csatornát.

A legnézettebbek ebben az időszakban a *Felső*s című magazin délelőtti adásai, amelyet a 8-14 éves korosztály választott a legnagyobb arányban. Népszerűek voltak a *Szólj meg!* című nyelvleckék, az *Érettségi* című műsorok, valamint az *Alsós* adásai is.

Az M5 oktatási tartalmai iránt érdeklődő közönség online módon is hozzáférhetett az őket érdeklő tartalmakhoz. A mediaklikk.hu oldalon élőben nézhették az M5 csatornát és az összes tartalmat utólag (VOD), a saját egyéni tanmenetükhöz igazodva is megkereshették.

A veszélyhelyzet első heteiben látványosan megnőtt a mediaklikk.hu weboldal látogatóinak száma, amihez hozzájárultak az oktatási tartalmak miatt érkező látogatók is.

Az M5 csatorna online élő nézése az első napokban a többszörösére nőtt, a tanítási időszak végéig pedig összesen 166 ezer fő nézte online módon az M5 műsorait.

Az M5 csatorna online élő élvezete mellett, a mediaklikk.hu weboldalon, a március 15-én indult digitális oktatás aloldalon keresztül is elérhetővé váltak az M5 korábbi és új oktatási tartalmai. Ezt az aloldalt az első napokban 10 ezer főnél is többen keresték fel, míg a tanítási szünetig tartó időszakban több mint 62 ezer látogatója volt.

Az alábbi táblázatban a digitális oktatás kezdetétől a tanítási szünetig, az M5-ön sugárzott oktatási műsorok darabszámát, a sugárzási időt és az élő, illetve utólagos (VOD) videó-indítások számát jelenítettük meg. A legtöbb élő videó-indítást, a legmagasabb darabszámban a vetített nyelvleckék, legkevesebbet pedig a március 30-tól új műsorként indult *Alsós* érte el, míg a VOD megtekintésekben a *Felső*s epizódjai érték el a legmagasabb számot.

	élő videóindítások száma	VOD videóindítások száma	sugárzási idő	darabszám
Nyelvleckék	145 998	43 917	99:32:23	815
Felső	156 838	64 287	317:32:28	734
Érettségi	92 501	10 033	137:09:19	315
Mindenki akadémiaja	39 346	6 004	95:26:56	221
Alsós	19 338	26 061	50:30:51	202

3. táblázat (Forrás: Gemius Prism)

Szintén egy alternatív felület az M5 dedikált YouTube-csatornája, mely 2016-ban indult és jelenleg több mint 41 ezer feliratkozója van. A digitális oktatás kezdetétől, március 16. óta több mint 23 ezer új feliratkozót számlált, vagyis az összes feliratkozó több mint felét a digitális tanrend 2020. március 16-i bevezetése óta szerezte.

Az M5 YouTube-csatornáján a digitális oktatás időszakában 346 *Felső*, 352 *Érettségi*, 97 *Alsó* videót és 3577 nyelvleckét néztek meg a látogatók, legalább egyszer.

2020. március 16. és 2020. június 15. között az oktatási tartalmak együtt több mint 900 ezer megtekintést értek el, ami az összes M5-höz kapcsolódó megtekintés harmadát jelentette.

Az oktatási tartalmakon kívül az M5 YouTube-csatornáján elérhetőek az M5 többi tartalmai is, melyek közül kifejezetten népszerűek a *Vers mindenkinek* sorozat epizódjai, de a legnézettebbek közé tartoznak az *Ez itt a kérdés!* és a *Mesterember* videók is.

2016-tól Facebook-oldala is van az M5 csatornának, melynek jelenleg közel 63 ezren követik a tartalmait.

2. 2. 10. Más szolgáltatásoktól való eltérés

A kulturális csatorna egyedülálló vállalkozás a magyar médiapiacon: minden szegmensében megfelel a közszolgálati kritériumainak, 98%-os lefedettségével a legbefolyásosabb tematikus csatorna, tartalmai a kultúra valamennyi területét reprezentálják. Online felületei további elérést biztosítanak a közönséghez, ám az internetes médiafogyasztók szokásai-összetétele némileg eltér a lineáris adásokat megtekintőktől, így értékes nézői bázis képezhető a webes terepeken. (Óriási lehetőség továbbá, hogy a csatorna minden műsora – akár *chromcast*, akár *simulcast* módon – (vissza)nézhető, így sugárzásuk után önálló életre kelhetnek a nem-lineáris platformokon.)

Az M5 csatorna további előnye, hogy bár tagadhatatlanul nyitott az európai kultúrkörre, fókusza mégis a magyar vonatkozásokon marad, melynek arányos részét a külföldi témák teszik ki. A műsorszolgáltatás emellett minőségi szórakoztatást is nyújt, hiszen filmjeivel, zenei, valamint színházi kínálatával kódotlanul és ingyenesen hozzáférést biztosít kulturális-ismeretterjesztő tematikákhoz a vidéki-határon túli, vagy az elszigeteltebb városi közösségek számára. Mindezek unikálissá teszik nem csupán a közmédia rendszerében, de a magyar médiapiacon is, hiszen az M5 a tematikus csatornák közül a legszínesebb médiaszolgáltatás – ilyen jellegű tartalomgazdagság nincs az EBU-s országok hasonló szolgáltatói között sem.

Konkurens csatornák – a teljesség igénye nélkül – a Viasat History, a Discovery, a Spektrum, illetve az OzoneTV, de oly módon, hogy az M5 az említett csatornák

részterületeivel versenyez – például a Spektrum természetfilmjeivel, a Viasat History történelmi remekműveivel vagy az OzoneTV ismeretterjesztő attitűdjével.

Az említett csatornák azonban nem tekinthetők versenytársaknak az online térben. A közmédia webes felkészültsége, visszanezethetősége, az élő *stream* lehetősége, hivatalos közösségi oldalainak változatossága messze megelőzi a konkurenciát. Kizárólag a közösségi oldalakat vizsgálva nagyságában a Spektrum áll a legközelebb az M5-höz – 57 000 kedveléssel –, míg a felületünk felépítése az OzoneTV Facebook-oldalához hasonló.

A *broadcast* műsorfolyamat szemlélve a kulturális csatorna szintén az élen jár 24 órás adásával, filmes- és színházi műsorszamaival, valamint zenei kínálatával. Ha a közszolgálatiáság tengelyén vizsgálódunk, az M5 egyértelműen eltér a fenti szolgáltatóktól, hiszen a Discovery férfias közönségéhez képest sokkal kiegyensúlyozottabb nézőbázist szólít meg, az OzoneTV valóságshow elemeket tartalmazó *line up*-ja helyett identitás- és közösségépítő műsorszámokat közöl, hír-jellegű műsora, az *M5 Híradó* pedig jóval informatívabb, mint a konkurenciánál jelentkező magazinok.

2. 2. 11. Költségek, ár/érték arány

Az M5 csatorna indításához nem volt szükség jelentős beruházásra, tekintettel arra, hogy a közmédia rendelkezett a csatorna működéséhez szükséges infrastruktúrával.

Az M5 csatorna költsége a 2021. évi terv alapján bruttó 5 117 millió forint, melyen belül a legnagyobb tétel a produkciók gyártási költsége, 2 500 millió forint. Ebből a külső gyártású műsorokhoz kapcsolódóan fizetendő *cash* költség 1 752 millió forint. A legnagyobb költségvetésű műsor az *Őn is tudja* című kvízműsor tervezett 260 adása, bruttó 354 millió forintos tervköltséggel. A belső gyártású műsorokhoz kapcsolódó *cash* költségekre 748 millió forint van elkülönítve a tervben. A műsorok *cash* költsége jól tervezhető, kialakult műsorstruktúrára épülő gyártási terv alapján. Bizonytalansági tényező a színházi és zenei közvetítések felvétele és adásba kerülése között eltelt időből ered, mely eltérítheti a kiadások és az elszámolt költségek egymáshoz viszonyított alakulását egy adott időszakban.

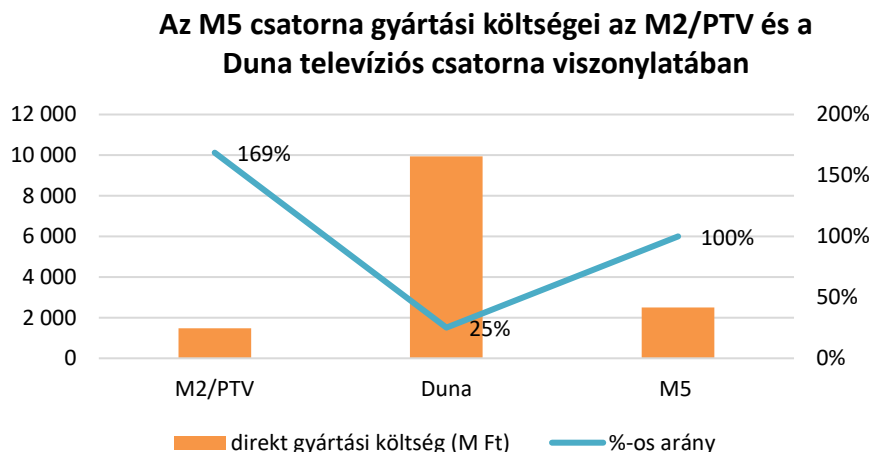
A csatorna éves műsorterjesztési költsége bruttó 709 millió forint, ez az összeg alatta marad az egy csatornára jutó költségek átlagának. A személyi jellegű (HR) költségek éves szinten 1 432 millió forintot tesznek ki járulékokkal együtt. További költségek merülnek fel a műszaki és informatikai területen az alábbi táblázatban bemutatott értékben.

2021. terv		Összes többi csatorna								
Adatok bruttó millió forintban		M1	M2	M3	M4 és M4+	Duna	Duna World	Rádió adók	Online	
	M5									
BEVÉTEL (cash reklámbevétel)	46					3 800				
MŰSORSZOLGÁLTATÁSI KÖLTSÉGEK	-5 117					-80 211				
Műsorgyártás	-4 272					-66 215				
Direkt gyártási költségek	-2 893					-51 994				
Produkción gyártási költsége	-2 500					-26 023				
Sport jogdíjak költsége	0					-20 276				
Hírjogok, Híryanagok, MTI	0					-1 962				
Filmbeszerzés, szinkron	-379					-3 627				
Promóciós költség	-14					-106				
Szerzői jogdíj	-83					-1 140				
Produkción Igazgatóság (HR + operációs költség)	-476					-3 644				
Program Főigazgatóság (HR + operációs költség)	-525					-6 756				
Műszaki Műsorkészítés (HR + operációs költség)	-245					-1 517				
Műsorinformatika (HR + operációs költség)	-38					-1 024				
Egyéb műsorgyártás (Jogdíj Ügyintézési Csoport, Központi Szervezés Iroda) (HR + operációs költség)	-13					-139				
Műsorterjesztési költségek	-709					-11 853				
Műszaki Iroda (Adáslebonnyítás&TTK) (HR + operációs költség)	-136					-618				
Online megjelenés költségei	0					-1 525				
NATURÁLÍÁK										
Műsoridő	0-24	0-24	0-24	0-24	M4: 0-24, M4+: hétvége 14-22	0-24	0-24	0-24	0-24	
Műsorperc	464 437	455 865	477 163	512 791	509 527	471 569	416 918	n.a	n.a	
Első adások aránya	17,7%	74,8%	15,6%	0,2%	45,2%	41,6%	4,8%	n.a	n.a	
Tv csatornák fajlagos mutatói (forintban)										
1 műsorpercre jutó gyártási költség	5 382					9 151				
1 első adás percre jutó gyártási költség	30 396					30 144				
1 műsorpercre jutó műsorgyártási költség	9 199					23 284				
1 első adás percre jutó műsorgyártási költség	51 955					76 701				
1 műsorpercre jutó műsorszolgáltatási költség	11 018					28 205				
1 első adás percre jutó műsorszolgáltatási költség	62 229					92 914				
Napi elért közönség %-ban (RCH %) teljes népességteljes nap (%)	8,8*	16,8	6,5	-	6,5	14,3	8,1	-		

4. táblázat

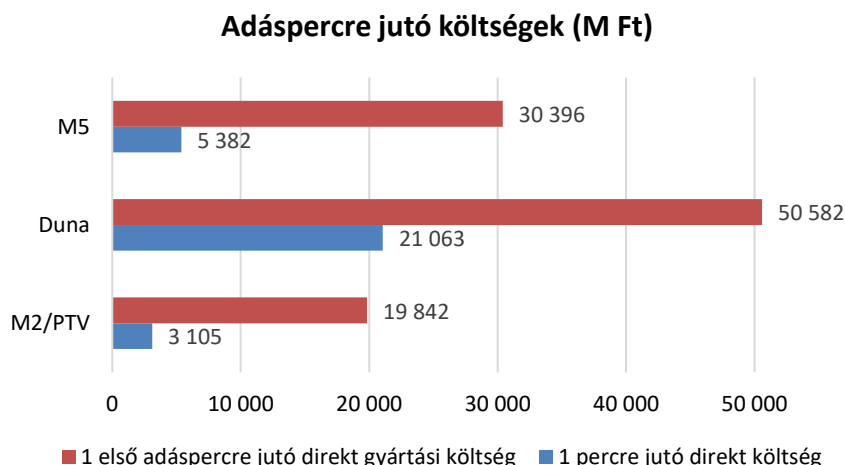
Az M5 csatorna fajlagos mutatói között az egy percre jutó gyártási költség a közmédia többi televíziós csatornájához viszonyítva 41%-kal kedvezőbb, 5 382 forint. Az első adások egy percére jutó 30 396 forintos költség hasonló a csatornák átlagához.

A csatorna jellegére tekintettel releváns összehasonlítás az M2 – Petőfi TV és a Duna Televízió esetében lehetséges. Ezeknél a csatornáknál nem merül fel sem sportjoghhoz, sem hírjoghhoz kapcsolódó költség, ami az összehasonlítást a költségek szempontjából jelentősen torzíthatná.

4. ábra

Az M5 gyártási költsége az M2 – Petőfi TV költségeinél 69%-kal magasabb, míg a Duna Televízió költségeinek 25%-át teszik ki. A csatornák első adásainak és összes adásának műsorperceire jutó költségek alakulását tekintve az M5 csatornára jellemző mutatók az M2 – Petőfi TV és a Duna Televízió csatorna mutatói közé esik:

5. ábra

A csatorna költségeinek fedezetét a költségvetési és kereskedelmi bevételek biztosítják.

2021-ben 46 millió forint *cash* reklámbevétel prognosztizálható az M5 csatornához kapcsolódóan.

2. 3. Értékelés, összefoglalás

2. 3. 1. A médiaszolgáltató saját értékelése a szolgáltatás közszolgálati értéke kapcsán

Az M5 csatorna célja egy évtizedes hiány pótlása volt a közmédia portfóliójában. Miközben több nagy és sikeres európai közszolgálati televíziónak már több évtizedes oktatási és kulturális tartalommal rendelkező csatornái voltak, Magyarországon ez a terület az M5 indulásáig nem kapott önálló, tematikus csatornát. A kulturális vagy oktatási, ismeretterjesztő tartalmak a hagyományos műsorrendű, általános csatornákon jelentek meg, az ilyen tartalmak iránt érdeklődő nézők sokszor 3-4 csatornán találták meg a nekik fontos műsorokat. Számos kulturális vagy a magyar kultúra örökségének tekinthető terület azonban, dedikált csatorna hiányában olyan csatornákon kényszerült versenyezni a szórakoztató tartalmakkal, amelyeknek sem nézői profilja, sem műsorkörnyezete nem felelt meg ezeknek a tartalmaknak. Az M5 integrálása a közmédia portfóliójába így elengedhetetlen volt. Sikere csak hosszútávon mérhető, mivel nem egy homogén nagy, hanem sok kicsi, különböző nézői csoport megszólítására alkalmas, így nézettsége nem mérhető össze egy szórakoztató csatornáéval. Ugyanakkor a pandémia idején olyan hiánypótló szolgáltatásnak bizonyult az online oktatás kiegészítésére, esetenként akár helyettesítésére is, amely hosszú távon is bebizonyította egy ilyen csatorna (lineáris és *streaming*) létjogosultságát.

A közmédia portfólió szintű elvárása az M5 tekintetében nem az össznézettség növelése volt – noha a csatorna az eredetileg tervezett nézettségnél jobb számokat ért el –, hanem a média-portfólió tartalmi szélesítése, valamint a fennálló hiány pótlása az oktatási és kulturális területen. Ezeket az eredeti célokat az M5 teljesítette, a pandémia idején meg is haladta. Műfajából kifolyólag egy ilyen csatorna nem érhet el egyszerre nagyon széles közönséget, ezt a küldetést a portfólió más csatornái teljesítik, de kölcsönös szinergiahatás mindenképpen megmutatkozik a csatornák között, így az M5 által elért nézői csoportok – promóció útján – tovább navigálhatók a közmédia más csatornáira.

2. 3. 2. A közszolgálati érték-vizsgálat szempontjainak való megfelelés

A jelen leírásban bemutatott M5 kulturális csatorna országos vételkörzetű, lineáris audiovizuális médiaszolgáltatás, amely az Mtv.-ben biztosított előírásoknak köszönhetően (*must carry*-szabályok; 74. § (1a) bekezdés) a meglévő technikai feltételek mellett ingyenesen hozzáférhető szinte valamennyi magyarországi háztartásban, valamint a határon túl műholdon és internetes terjesztési platformon keresztül. Ez a körülmény elősegíti, hogy a társadalom legszélesebb köre számára elérhetővé váljanak az oktatási, ismeretterjesztő és kulturális tartalmak. A csatorna HD minőségben is sugározza tartalmait, így műsorai mindenben megfelelnek a kor által elvárt minőségi követelményeknek.

Az M5 kiemelt szerepet tölt be a közmédia csatornakinálatában, prémium szolgáltatásként foglalkozik a kultúra, az ismeretterjesztés, valamint az oktatás triászával. Egyedülálló tartalmi kínálatával megőrzi és ápolja a magyar kultúrát és nyelvet, aktívan hozzájárul mind a fiatalok, mind az idősebbek szellemi fejlődéséhez, sokrétű, változatos műsorainak hála pedig alkalmas a többféle értékrendet képviselő, eltérő kulturális csoportok szimultán megszólítására is.

A csatorna kiemelten foglalkozik továbbá a Kárpát-medence – és a diaszpóra – magyarságának tudományos, kulturális életével, ismeretterjesztő műsorain keresztül részletesen bemutatja a különböző tudományok legfrissebb eredményeit, de a műsorfolyamában megkülönböztetett figyelmet kapnak a környezetvédelmi kérdések és a különböző művészeti előadások is.

2. 3. 3. Összegzés

Az M5 egyértelműen hiánypótló csatorna: a magyar kultúra legnagyobb, tematikus felülete, mely hétről hétre közös értékeinkre koncentrál, bemutatja egyedülálló irodalmi-, filmművészeti és zenei örökségünket. Nincs még egy olyan médiaszolgáltatás, amelynek kínálatában szerepel egyszerre Petőfi költészete (*Vers mindenkinék*), Bartók Béla muzsikája (ld. *Attacca* című zenei sáv), Csontváry festészete (*Mesék a múzeumból*), vagy Jedlik Ányos öröksége (*Multiverzum*). Hol értesülhetnek a nézők nap-nap után a kortárs kulturális élet érdekességeiről (*Librettó*), hol láthatják a hét legfontosabb kultúrpolitikai történéseit (*M5 Híradó*), vagy hol hallhatnak a XXI. század kulturális-társadalmi kihívásairól releváns beszélgetéseket (*Ez itt a kérdés?*)

Az előbbieket nyilvánvalóan retorikus kérdések, mivel a hazai piacon valóban nincs az M5-höz fogható tartalmi kínálat. Az M5 nélkül a művészeti élet ifjú tehetségei nehezen kaphatnának felületet, de ismert kultúr-sztárjaink is kevesebbszer jelenhetnének meg – kizárólag a kereskedelmi csatornákon.

Az aktuális események közvetítéséről kevés szó esett a beszámolóban – nyilván azért, mert az M5 alapvetően nem híreket szolgáltat. Ugyanakkor megkerülhetetlen tény, hogy a kulturális tájékoztatások közlésében a csatorna élen jár. Jeles napjaink, nemzeti ünnepeink kapcsán rendre beszámol a fontos eseményekről – ld. például Nemzeti Összetartozás Napjának tudósításai –, de így volt ez a Múzeumok Éjszakája, vagy a Magyar Dráma Napjának apropóján is.

A pandémiás helyzet természetesen nem kedvezett a lineáris műsorrendnek, de jól rávilágított az M5 erejére. A veszélyhelyzet során szinte egyik napról a másikra kellett átalakítani a struktúrát, mellyel a csatorna a digitális oktatás legnagyobb, élő médiaplatformjává vált. Ezzel párhuzamosan a tapasztalat azt mutatta, hogy a közönség epedve várta a kulturális tartalmakat, melyeket – némi túlzással persze – kizárólag az M5 jóvoltából kaphatott meg.

Mindez egyébként nem csupán a járványhelyzetre vonatkoztatható. Megbecsülni is nehéz, hogy a M5 hány olyan hazai vagy határon túli településre viszi el a magyar színházi- vagy zenei darabokat – természetesen archív tartalmak vagy közvetítések formájában –, melyek a kulturális központoktól elzárva léteznek. Összefoglalva talán ez az M5 valódi ereje – mindenki számára hozzáférhetővé teszi a kulturális szféra valamennyi elemét, igazolva ezzel új szlogenjét:

„M5 – Ahol a magyar kultúra otthon van!”

3. A KÖZSZOLGÁLATI ÉRTÉK-VIZSGÁLAT FŐBB ELEMEINEK BEMUTATÁSA

3. 1. A közmédia hazai szabályozása

Magyarországon a közszolgálati média- és hírszolgáltatás biztosítására, függetlenségének védelmére az Országgyűlés létrehozta a Közzszolgálati Közalapítványt, ami a közszolgálati médiával szemben támasztott célok és alapelvek érvényesüléséért felelős Közzszolgálati Médiaszolgáltató (azaz a Duna Médiaszolgáltató nZrt.) tulajdonosa.

A közszolgálati médiaszolgáltatás törvényben rögzített alapelvei (Mttv. 82. §):

- a)* az államtól és a gazdasági szereplőktől függetlenül működik, a közszolgálati médiaszolgáltató vezetői és a tevékenységében részt vevők – a jogszabályok nyújtotta keretek között – szakmai autonómiát élveznek,
- b)* rendszere biztosítja az elszámoltathatóságot és a társadalmi felügyelet megvalósulását,
- c)* működésének biztosítása elsősorban a Magyarországon élők közös áldozatvállalásával, állami finanszírozás mellett történik,
- d)* tevékenysége nem irányulhat elsősorban nyereségszerzésre.

A közszolgálati médiaszolgáltatás céljai (Mttv. 83. § (1) bekezdés):

- a)* a társadalmi és kulturális értelemben átfogó médiaszolgáltatás nyújtása, amely a lehető legtöbb társadalmi réteghez és kulturálisan elkülönülő csoporthoz, illetve egyénhez kíván szólni,
- b)* a nemzeti, a közösségi, az európai identitás, a kultúra és a magyar nyelv ápolása, gazdagítása,
- c)* a nemzeti összetartozás és a társadalmi integráció elősegítése, illetve megerősítése, valamint a házasság intézményének és a család értékének tiszteltetésben tartása,
- d)* az alkotmányos jogoknak, a törvényes rend alapértékeinek és a demokratikus társadalmi rend szabályainak megismertetése, támogatása,
- e)* nemzetiségek, vallási közösségek valamint egyéb közösségek médiával szemben támasztott igényeinek kielégítése, kultúrájának bemutatása, a nemzetiségek anyanyelvének ápolása,
- f)* az életkoruk, testi, szellemi vagy lelki állapotuk, társadalmi körülményeik következtében súlyosan hátrányos helyzetben lévő csoportoknak, valamint a fogyatékkal élőknek a médiaszolgáltatásokkal szemben támasztott sajátos igényeinek kielégítése,
- g)* a határon túli magyarság kulturális igényeinek szolgálata, nemzeti önazonosságuk és anyanyelvük megőrzésének elősegítése, az anyaországgal való szellemi kapcsolattartásuk lehetővé tétele,
- h)* a kiskorúak testi, lelki és erkölcsi fejlődését, érdeklődését szolgáló, ismereteit gazdagító műsorszámok, valamint a gyermekvédelem céljait szolgáló ismeretterjesztő, felvilágosító műsorszámok közzététele,
- i)* oktatási és ismeretterjesztő feladatok ellátása, az új tudományos eredmények bemutatása,
- j)* az egészséges életmódot, a környezetvédelmet, a természet- és

tájékoztatást, a közbiztonságot, a közlekedésbiztonságot elősegítő ismeretek terjesztése,

k) Magyarország, illetve a Kárpát-medence különböző területeinek társadalmi, gazdasági, kulturális életét megjelenítő műsorszámok bemutatása,

l) Magyarország és a magyar kultúra, illetve a Magyarországon élő nemzetiségek kultúrájának bemutatása Európa és a világ számára,

m) kiegyensúlyozott, pontos, alapos, tárgyilagos és felelős hírszolgáltatás, valamint tájékoztatás,

n) az egyes eltérő vélemények ütköztetése, a közösség ügyeivel kapcsolatos viták lefolytatása, a megbízható tájékoztatáson alapuló, szabad véleményalkotáshoz való hozzájárulás,

o) sokszínű, gazdag választékú, többféle értékrendet bemutató műsorok közzététele, színvonalas szórakoztatás, nagy érdeklődést kiváltó műsorszámok bemutatása,

p) a műsorfolyam minden elemében minőségi műsorkészítés megvalósulása, a médiapiaci versenyben való ésszerű és indokolt részvétel.

A Közzolgálati Médiaszolgáltató feladata a közzolgálati médiaszolgáltatás törvényben meghatározott céljainak megvalósítása; e feladatának a közzolgálati médiaszolgáltatások tevékenységeinek összehangolásával tesz eleget (Mttv. 98. § (1) bekezdés).

A Közzolgálati Médiaszolgáltató feladatainak ellátását az MTVA törvényben meghatározott forrásaiból támogatja, erre irányuló megrendelésre elvégzi médiatartalmainak készítését, beszerzését, megvásárlását, valamint a közzolgálati médiaszolgáltatáshoz szükséges egyéb tevékenységét. A Közzolgálati Médiaszolgáltató – közzolgálati céljainak elősegítése érdekében – vállalkozási tevékenységet végezhet. Nyereségét kizárólag a közzolgálati médiaszolgáltatás végzésére vagy fejlesztésére használhatja fel (Mttv. 108. § (1) és (9) bekezdések).

A Közzolgálati Médiaszolgáltató költségvetése az MTVA költségvetésében szerepel, amelyet az Országgyűlés a központi költségvetéstől elkülönült, önálló törvénnyel hagy jóvá, minden tárgyévet megelőzően.

3. 2. A közzolgálati érték-vizsgálat hazai szabályozása

A Közzolgálati Médiaszolgáltató szolgáltatásainak közzolgálati jellegét és értékét, valamint a médiapiac sokszínűségére gyakorolt hatását köteles megvizsgálni és ellenőrizni (Mttv. 100/B. §):

„(1) A közzolgálati médiaszolgáltató szolgáltatásainak közzolgálati jellegét és értékét, valamint a médiapiac sokszínűségére gyakorolt hatását köteles megvizsgálni és ellenőrizni.

(2) A közzolgálati érték vizsgálatának részletszabályait szabályzatban kell rendezni, amelyet valamennyi, az eljárásban érintett szervezet vagy testület

közösen fogad el, a közszolgálati médiaszolgáltató kezdeményezésére és koordinációja mellett.

(3) A (2) bekezdés szerinti szabályzat megalkotása és valamennyi módosítása során figyelemmel kell lenni e törvény rendelkezéseire, a Kódex előírásaira, valamint az Európai Unió és az Európa Tanács vonatkozó ajánlásaira, előírásaira.”

A közszolgálati érték-vizsgálat lefolytatására irányuló Eljárás részletszabályait a Szabályzat tartalmazza.

Az Eljárást az újonnan indítani kívánt szolgáltatások és a jelentős mértékben módosított, már meglévő szolgáltatások esetében minden esetben, a meglévő szolgáltatások tekintetében pedig meghatározott időközönként le kell folytatni.

3. 3. A közszolgálati érték-vizsgálat lefolytatásáért felelős testület

Az Eljárás lefolytatása a Testület feladata.

A Testület háromtagú, egy-egy tagját a Közszolgálati Testület, a Közszolgálati Közalapítvány kuratóriuma, valamint a Médiatanács saját tagjai közül – ide nem értve e testületek elnökeit – delegálja. A Testület elnöki tisztségét a Médiatanács által delegált tag tölti be.

A Testület döntésével szemben előterjesztett jogorvoslati kérelmet a Másodfokú Testület bírálja el, amelynek tagjai az előző pontban említett három szerv elnöke.

Az Eljárás lefolytatásában – a Testület mellett – az alábbi szervek érintettek:

- a) a Közszolgálati Médiaszolgáltató,
- b) az MTVA,
- c) a Közszolgálati Testület,
- d) a Közszolgálati Közalapítvány kuratóriuma,
- e) a Médiatanács,
- f) a Médiatanács rendelkezése szerint meghatározott szervezet, valamint
- g) a Gazdasági Versenyhivatal.

3. 4. A közszolgálati érték-vizsgálat tárgyi hatálya

Az Eljárás lefolytatása a Közszolgálati Médiaszolgáltató, illetve a Közszolgálati Médiaszolgáltató vagy jogelődjei megbízásából más által nyújtott vagy jövőben nyújtani kívánt alábbi szolgáltatás-típusokat érinti:

- a) lineáris audiovizuális médiaszolgáltatások,
- b) lineáris rádiós médiaszolgáltatások,
- c) lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatások
- d) lekérhető rádiós médiaszolgáltatások
- e) internetes sajtótermékek,
- f) nyomtatott sajtótermékek,

g) az *a)–f)* pontok alá nem sorolható, önálló szolgáltatásnak minősülő internetes tartalomszolgáltatások.

Az Eljárást az előző pontban felsorolt szolgáltatások tekintetében az alábbi esetekben nem szükséges lefolytatni:

- a)* a három hónapnál rövidebb ideig nyújtott szolgáltatások esetében,
- b)* amelyek esetében az eljárás költsége aránytalan mértékben meghaladja a szolgáltatás várható költségeit,
- c)* új szolgáltatás esetében, amely egy évre eső költsége nem éri el az MTVA törvényben elfogadott, a szolgáltatásindítás tervezett dátumát megelőző évre vonatkozó éves költségvetésének legalább 3%-át,
- d)* meglévő szolgáltatások olyan módosítása, amelynek végrehajtása jogszabályváltozás miatt kötelező,
- e)* meglévő szolgáltatások új terjesztési platformokon történő megjelenése esetén,
- f)* meglévő szolgáltatások arculatának módosítása esetén, ha a módosítás nem érinti jelentős mértékben a szolgáltatás révén a közönséghez közvetített tartalmat.

Az újonnan indítani kívánt internetes tartalomszolgáltatások esetében az eljárás nem mellőzhető.

Az Eljárás lefolytatásához szükséges infrastrukturális háttér biztosítása, illetve az ahhoz szükséges egyéb költségek az MTVA-t terhelik.

3. 5. Az Eljárás megindítása és menete már működő szolgáltatás esetén

A Testület minden év február 15-ig, a Szabályzat hatályba lépésének évében május 31-ig kijelöli az adott évben vizsgálandó, már meglévő – jelentősen módosítani nem kívánt – szolgáltatások körét. Az adott évben vizsgálandó szolgáltatásokra a Közszolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatója minden év január 31-ig – a Szabályzat hatályba lépésének évében május 15-ig – közösen javaslatot tehet, amelytől a Testület indokolási kötelezettség nélkül eltérhet. A Testület az adott évben vizsgálandó szolgáltatások körét megállapító döntéséről 8 napon belül tájékoztatja a Közszolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatóját.

A meglévő szolgáltatás vizsgálatát a Testület rendeli el, és döntéséről 8 napon belül értesíti a Közszolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatóját, egyúttal felkéri, hogy a szolgáltatás-leírást az értesítést követő 30 napon belül nyújtsa be a Testület elnöke számára.

Amennyiben a Testület úgy találja, hogy a szolgáltatás-leírás nem tartalmazza hiánytalanul a Szabályzatban felsorolt kötelező tartalmi elemeket, vagy a szolgáltatás-leírás kapcsán egyéb kérdés, észrevétel merül fel, úgy kiegészítést kérhet írásban a Közszolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatójától.

Az Eljárást 80 napon belül le kell folytatni. A határidő az Eljárás megindításról szóló döntés meghozatalát követő napon kezdődik, és egy alkalommal, indokolt esetben, a határidő lejártát megelőzően a Testület döntése alapján legfeljebb 20 nappal meghosszabbítható.

3. 6. A vizsgálat tárgya és döntés már működő szolgáltatás esetén

Az Eljárás meglévő szolgáltatások vizsgálata esetében egyetlen részből áll, ennek során a Testület értékeli a szolgáltatás által képviselt közszolgálati értéket. Az eljárás során értékelendő szempontok részletes leírását a Szabályzat tartalmazza.

Az Eljárás befejeztével a Testület kétféle döntést hozhat:

- a) jóváhagyja a szolgáltatás eredeti feltételekkel történő további folytatását;
- b) módosításokat javasol a szolgáltatás tartalmában.

A döntés megszületését követően az abban foglaltakról a Testület haladéktalanul tájékoztatja a Közszolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatóját.

Amennyiben a Testület módosításokat javasol a szolgáltatás tartalmában, a Közszolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatója a döntést követő egy év letelte után, 30 napon belül köteles tájékoztatót benyújtani a Testületnek, amelyben ismerteti a javasolt módosítások végrehajtását, vagy a javaslatok figyelmen kívül hagyásának részletes indokait, okait.

A Közszolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatója az Mttv. 97. § (8) bekezdése alapján a Közszolgálati Testület számára benyújtandó beszámolóban, jól elkülönülten, önálló fejezetben köteles kitérni a Testület döntéseiben foglalt megállapításokra, illetve az azokkal kapcsolatos saját álláspontjára.

3. 7. Konzultáció és médiakutatás meglévő szolgáltatás vizsgálatakor

A Testület meglévő szolgáltatásokkal kapcsolatosan lefolytatott Eljárás során a Közszolgálati Testülettel konzultációt folytat, továbbá a Gazdasági Versenyhivataltól, a médiaszolgáltatók, sajtótermékek kiadói és közvetítő szolgáltatók érdekképviselői-szakmai szervezeteitől szükséges esetben véleményt, állásfoglalást kérhet.

A konzultációt a Testület kezdeményezi; az ennek során beérkezett információkat az állásfoglalása meghozatala során figyelembe veszi.

Az Eljárás lefolytatása során a Testület médiakutatási adatokat is vizsgál.

A felhasznált médiakutatási adatoknak reprezentatív kutatásból kell származnia, amely nem csak a közszolgálati média meglévő közönségét célozza, hanem a társadalom egésze véleményének összegyűjtésére kell törekednie.

A konzultációk és a médiakutatás eredményeit a Testület gyűjti össze és elemzi, az eredményeket beépíti az állásfoglalásába.

3. 8. A javaslatban foglaltak közszolgálati értékének vizsgálata

Az Eljárás a szolgáltatás által képviselt közszolgálati értéket hivatott mérni.

A közszolgálati érték meghatározásakor a következő szempontokra tekintettel kell a vizsgálatot elvégezni:

- a közönség elérése,
- a tartalom univerzális (széles körnek szóló) jellege,
- a tartalom hatása, az általa elérhető eredmény,
- a tartalom minősége,
- a tartalom értékessége,
- a tartalom innovatív jellege,
- a tartalom megfelelő ár-érték aránya (költséghatékonyság),
- a közszolgálati médiaszolgáltatás törvényi céljaival való összhang.

A) A közönség elérése

Az adott szolgáltatás által elért közönségarány (*share*) vagy közönség általi elérése (*reach*) minden esetben vizsgálendő. Ennek során figyelemmel kell lenni arra, hogy a közszolgálati média olyan műsorainak, amelyek kifejezetten egy társadalmi kisebbség számára készülnek (vallási, nemzetiségi műsorok), a célzott közönséget kell elérniük, és nem feltétlenül törekednek jelentős nézőszámra. Ennek a szempontnak a keretein belül azt is szükséges mérni, hogy egy műsor mennyire éri el a célzott közönségét.

B) A társadalom azon tagjainak aránya, akiket a közmédia megfelelően kiszolgál (univerzális jelleg)

Ennek felmérése során fontos, hogy a „társadalom tagjai” közül azonosításra kerüljön az a kör, amelyet egy adott szolgáltatás meg tud szólítani (pl. életkori csoport, származás vagy hitbeli meggyőződés alapján szerveződő csoport). A közszolgálati médiaszolgáltatás célja, hogy szolgáltatásainak összessége olyan legyen, amely a társadalom valamennyi csoportja számára kínál vonzó tartalmat. A vizsgált szolgáltatást abból a szempontból kell felmérni, hogy mennyire szolgálja ezt a célt, olyan közönség számára szól-e, amelynek igényei korábban háttérbe szorultak, bővíti-e azt a kört, amelyet a közszolgálati média korábban meg tudott szólítani stb.

C) A tartalom hatása, a szolgáltatás által elért eredmény

A tartalom hatása például az alábbi szempontok szerint mérhető:

- mennyire emlékeznek egy-egy műsorra,

- mennyiben befolyásolta egy-egy műsor a társadalmi életet, lehet-e ok-okozati összefüggést felállítani a műsor közzététele és annak változása között,
- egy adott műsor által elnyert díjak,
- a szolgáltatással kapcsolatban közzétett kritikák tartalma.

E szempont kizárólag a meglévő, jelentősen módosított szolgáltatás vizsgálatakor értékelendő.

D) A tartalom minősége

Az eljárásnak biztosítania kell a szubjektív egyéni nézőpontok kiegyenlítését, és a lehető legnagyobb mértékben objektívizálni a minőségi, értékességi szempontú felmérést. A minőségbeli döntések maguk is sokfélék lehetnek, és az alábbi szempontok figyelembe vételét követelik meg:

- a gyártási folyamat minősége és professzionalizmusa – a megalapozott szakemberi döntések és a mérhető magas szakmai színvonal hozzájárul a tartalom minőségéhez,
- a tartalom technikai jellemzői,
- a közönség felfogása a minőségről – a közönség által minőséginek tekintett tartalmak figyelembe vétele fontos szempont lehet, de ügyelni kell rá, hogy a közönség nem minden tagja, és nem minden esetben hoz megalapozott döntéseket e kérdésben,
- a tartalom és az individuum – a minőség meglétére utalhat, ha a tartalom hozzájárul az egyén képességeinek fejlesztéséhez, nézőpontjának tágításához, személyiségének kiterjesztéséhez.

E) A tartalom értékessége

A közszolgálati média egyik feladata, hogy hosszú távon is érvényes értékeket mutasson fel, értékes műsorokat tegyen közzé. A közszolgálati média háromféle értéket hordozhat a társadalom tagjai számára. Ezek: egyéni (individuális) érték, állampolgári (közösségi) érték, gazdasági érték. Ezek közül – a vizsgált szolgáltatás szempontjából – az első kettőt a közszolgálati érték-vizsgálat során kell felmérni, a harmadikat pedig a médiapluralizmus-vizsgálatban.

a) Egyéni (individuális) érték

Vizsgálati szempontok: milyen előnye származik az egyéneknek abból, ha követik a közmédia tartalmait? Milyen módon és mértékben ismerik fel űk ezen előnyöket, ha egyáltalán felismerik? Hajlandóak lennének-e fizetni egy-egy szolgáltatásért? Ha igen, mennyit?

b) Állampolgári (közösségi) érték

Ennek során azt kell vizsgálni és értékelni, hogy az érintett szolgáltatás vonatkozásában megvalósulnak-e az alábbi követelmények:

- hozzájárulás az állampolgárok tájékozottságához, pontos, időszerű és kiegyensúlyozott hírszolgáltatás révén,

- a közéleti vita kiszélesítése egy-egy társadalmi, politikai vagy más közéleti kérdésben,
- kulturális tartalmak közvetítése, a kulturális örökség megőrzése és gazdagítása.

F) A tartalom innovatív jellege

A közmédiának – az Mttv. által is előírt módon – kiemelt szerepe van az új technikák innovatív alkalmazásában, az új típusú szolgáltatások indításában, ez is vizsgálendő a szolgáltatás közszolgálati értéke kapcsán.

G) A tartalom megfelelő ár-érték aránya

A köz általi finanszírozásból, az ebből eredő elszámoltathatósági elvárásból, illetve az Európai Unió állami támogatásokra vonatkozó szabályaiból is egyértelműen következik, hogy a közmédia finanszírozása nem lépheti túl azt a mértéket, amely a számára kijelölt célok eléréséhez szükséges. Az ár-érték arány természetesen nem a közmédia támogatásának teljes összegére és a teljes tartalom (műsorfolyam) egybevetésére vonatkozik, hanem az egyes szolgáltatások költségeire és azok megfelelő értékére.

H) A közszolgálati médiaszolgáltatás törvényi céljaival való összhang

A vizsgálat során értékelni kell, hogy a szolgáltatás hogyan járul hozzá a törvényben, és az Mttv. 82–83. §-ában, valamint a Közszolgálati Kódexben felsorolt közszolgálati célokhoz, és ezáltal milyen közszolgálati értéket képvisel.

3. 9. A vizsgálat alapjául szolgáló dokumentumok

A vizsgálat során a Testület a következő információkra támaszkodhat:

- a Közszolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatója által benyújtott szolgáltatás-leírásra,
- a Közszolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatójának címzett kérdésekre adott írásbeli válaszokra,
- a Közszolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatójának személyes meghallgatására,
- korábban elvégzett médiakutatások eredményeire,
- közvélemény-kutatásokra,
- a konzultációk eredményeire,
- a Közszolgálati Testülettel, valamint a médiapiac érdekképviselői-szakmai szervezeteivel folytatott konzultáció eredményére,
- magyar és külföldi (pl. az EBU felől érkező), független szakértői véleményekre.

A szolgáltatás-leírásnak az alábbi kérdések bemutatására kell kiterjednie:

- a) a szolgáltatás hogyan, milyen módon felel meg a közszolgálati céloknak, figyelembe véve a Közzolgálati Médiaszolgáltatóval szemben megfogalmazott törvényi követelményeket,
- b) a szolgáltatás által elérni kívánt célok világos megfogalmazása,
- c) a szolgáltatás arculata, célja, célközönsége,
- d) a szolgáltatás hogyan járul hozzá a szerkesztői versenyhez, pluralizmushoz,
- e) a szolgáltatás összefoglalója, koncepciója (tartalom, cél, közönség általi elérhetőség, törvényi követelményekkel való összhang, költségek),
- f) annak rögzítése, hogy a szolgáltatás közszolgálati értékének és a médiapluralizmusra gyakorolt hatásának az elemzéséhez a benyújtó megítélése szerint milyen kutatások lefolytatása, elemzések elvégzése szükséges,
- g) a szolgáltatás teljes bekerülési költsége,
- h) új szolgáltatás esetén az indítás tervezett időbeli ütemezése,
- i) a szolgáltatás tartalmának meghatározott jellemzők (pl. műfajok, műsortípusok, célközönség) szerinti bontásban történő bemutatása, jellemzőinek ismertetése,
- j) jelentősen módosítani tervezett szolgáltatás esetén minden olyan módosulás leírása, amely érinti a közzétett tartalmak jellegét, a szolgáltatás profilját.

A Közzolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatójának címzett kérdésekre adott írásbeli válaszai, illetve személyes meghallgatása során tett nyilatkozatai, észrevételeinek elsődlegesen a szolgáltatás-leírás alapján nem világos vagy egyértelmű kérdések tisztázására, kiegészítésére kell szorítkoznia.

Az M5 audiovizuális médiaszolgáltatás közszolgálati érték-vizsgálatára irányuló Eljárásban a Testület a következő kutatásokra, információkra támaszkodott:

- a Közzolgálati Médiaszolgáltató által a Testületnek benyújtott szolgáltatás-leírás;
- a Közzolgálati Médiaszolgáltató és az MTVA vezérigazgatójának írásbeli kiegészítései a szolgáltatás-leíráshoz;
- A hallássérültek nézők számára akadálymentesített műsorszámokkal kapcsolatos törvényi előírások ellenőrzése (2021. első félév). NMHH Médiatanácsa, 2021.

3. 10. Az információk bizalmas kezelése

Az Eljárás során a Testület tagjai a Szabályzatban foglaltaknak megfelelően bizalmasan kezelik a tudomásukra jutott információkat, a Közzolgálati Médiaszolgáltató vezérigazgatóján keresztül elősegítik a szükséges dokumentumok nyilvánosságra kerülését, biztosítják az üzleti és egyéb védett titkok megőrzését.

A Testület eljárása során függetlenül, a vizsgálat alapjául szolgáló dokumentumok és információk felhasználása révén, a Szabályzatban foglalt alapelveknek megfelelően jár el.

4. Az M5 CSATORNÁRA VONATKOZÓ SZOLGÁLTATÁS- LEÍRÁS VIZSGÁLATA

Jelen pont a Testület által elvégzett közszolgálati érték-vizsgálat eredményét foglalja össze.

4. 1. Médiapiaci áttekintés

2. 1. 2. A szolgáltatás piaci környezete

A Nielsen Nézettségmérés Kft. 2021. áprilisban 20 olyan magyar nyelvű csatornát számlált, melynek az M5 adóhoz hasonló a tematikája, vagyis nagyrészt ismeretterjesztő, kulturális vagy oktatási műsorokat vetítenek. A legtöbb csatorna az ismeretterjesztő kategóriában található, 18 csatorna ebbe a tág csoportba sorolható; egy csatorna, a D1, kulturális csatornaként, a Da Vinci pedig oktatási csatornaként definiálja magát.

**Ismeretterjesztő, kulturális és oktatási tematikájú csatornák
technikai lefedettsége és közönségaránya, a teljes népesség
körében, 2021. áprilisban**

csatornák	technikai lefedettség	közönségrészesedés
M5	98.3%	0.47
National Geographic Channel	92.1%	0.68
Spektrum	90.7%	0.53
Nat Geo Wild	83.5%	0.68
Discovery Channel	81.6%	0.54
History	80.3%	0.73
Viasat History	79.9%	0.69
Da Vinci	74.0%	0.13
Ozone Tv	71.1%	0.44
Viasat Nature	69.4%	0.30
D1	67.1%	0.01
BBC Earth	58.0%	0.18
ID	51.2%	0.44
Animal Planet	50.9%	0.18
CBS Reality	45.5%	0.28
DIGI Animal World	34.1%	0.12
DIGI World	33.6%	0.08
DIGI Life	33.4%	0.06
DTX	15.1%	0.06
Discovery Science	15.0%	0.05
összesen		6.65

Forrás: Nielsen Közönségmérés

5. táblázat

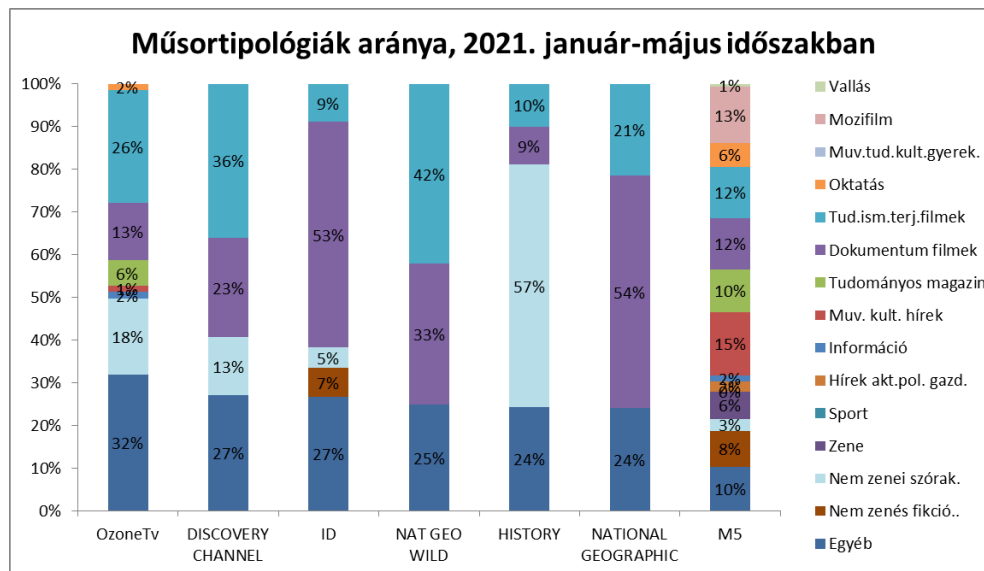
Öt évvel ezelőtt – az M5 indulásának évében –, 2016 áprilisában nagyságrendileg szintén ugyanennyi ismeretterjesztő csatorna volt a piacon.

A digitális háztartások évről évre növekvő számának következményeként egyre bővül a csatornakinálat, és ezzel párhuzamosan növekszik a csatornák technikai lefedettsége. Ez a tendencia az ismeretterjesztő csoportban is tetten érhető: míg a

2016. áprilisi 19 csatorna közül öt volt elérhető legalább a háztartások felében, idén már 14 darab ilyen csatornát találunk a kínálatban. Mivel a bővülés üteme folyamatos, ez egyúttal azt is jelenti, hogy az M5-nek évről évre egyre komolyabb konkurenciával kell megküzdenie a nézők figyelméért. Emellett a magyar nyelvű csatornák növekvő száma (2016 év elején 101, idén áprilisban 118) szintén az egyre fokozódó versenyhelyzet és a fragmentálódás irányába hat. Ennek következménye, hogy jelenleg a csatornák 80%-ának 1% alatti a részesedése. Szintén jelentős változásként komoly konkurenciát jelent a nem lineáris tartalomfogyasztás erősödése, melyet a tavalyi veszélyhelyzet miatti kényszerű otthonlét a háztartások többségében felerősített.

2021. áprilisban a 20 ismeretterjesztő csatorna együtt a nézettség 6,65%-át tette ki, míg 2016. áprilisban 5,7%, illetve 2016. novemberben – már az M5-tel együtt – 6% volt az együttes részesedésük.

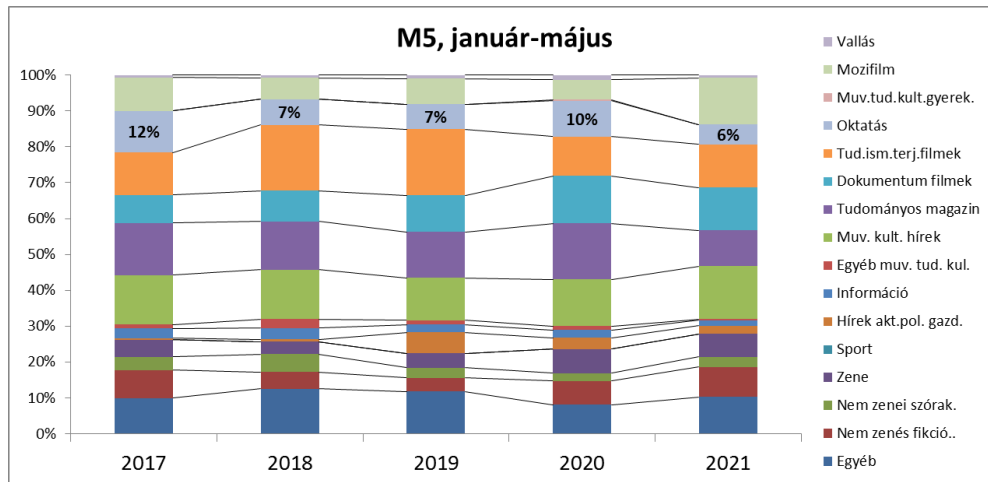
A 20 csatorna közül a 9 legnagyobb nézettségű ismeretterjesztő adóról napi részletességű adatot szolgáltat a Nielsen. Az ismeretterjesztő csatornák együttes részesedésének döntő részét (78%-át) ez a kilenc csatorna adja. A M5 csatornának nagyon széles a műsorkínálata, melyet az alábbi ábra is szemléltet. Míg az ismeretterjesztő csatornák többségénél 2–3 különböző kategóriába sorolhatók a műsoraik, az M5 az oktatás és tudományos ismeretterjesztő, illetve dokumentumfilmek mellett – a teljesség igénye nélkül – tudományos magazinokat, napi kulturális híreket, klasszikus zenei koncerteket, színházi előadásokat és válogatott filmeket is kínál.

6. ábra (Forrás: Nielsen Közönségmérés)

Az M5 műsorkínálata a kezdetektől ilyen színesen alakult, kisebb változásokkal.

2020 első öt hónapjának átlagában az oktatási műsorok, idén pedig a filmek aránya lett magasabb.

7. ábra (Forrás: Nielsen Közönségmérés)

4. 2. A közszolgálati érték vizsgálata

A Testület előjáróban rögzíteni kívánja, hogy a korábbi, így a csatorna indulását megelőzően 2016-ban, majd az első éves működés tapasztalatait értékelve 2017-ben elvégzett vizsgálataiban foglalt azon megállapításait, amelyeket továbbra is érvényesnek tart az M5 csatorna vonatkozásában, megismételni nem kívánja. Ennek ellenére a közszolgálati érték vizsgálatának egyes elemei körében – a körülményekben történt változások, módosulások hiányára figyelemmel – elkerülhetetlen, hogy a Testület a korábbi eljárások során tett megállapításokkal egyező eredményre jusson; ezekre azonban az értékelés minden esetben utalást tartalmaz.

4. 2. 1. A közszolgálati célokhoz való hozzájárulás

Az M5 csatorna tematikáját, műsorstruktúráját tekintve egyértelműen megállapítható, hogy mind az Mttv.-ben lefektetett, mind pedig a Közszolgálati Kódexben részleteiben kibontott közszolgálati célok széles spektrumának megvalósításában nélkülözhetetlen feladatot lát el. Hasonlóan a korábbi vizsgálatokhoz, az oktatási, tudományos-ismeretterjesztő és kulturális értékeket egyaránt magukban hordozó műsorelemeknek köszönhetően a Testület véleménye szerint az Mttv. 83. § (1) bekezdésében foglalt célkitűzések közül szinte valamennyi, de különösképpen az *a), b), g), h), i), k) és l)* pontokban rögzített célok szolgálata jelentik az M5 működésének alapvető kereteit.

A csatorna elsődleges profilját illetően, a 2016-os indulása óta, érdemi módosulás nem volt tapasztalható, az építkezés fázisában ugyanakkor nemcsak a közszolgálati média, de gyakorlatilag a teljes világ számára korábban nem látott kihívásokat állított a koronavírus-járvány terjedése. Ez a helyzet a néhány éve indult csatornát is fontos próbatétel elé állította, amely helyzetben a Testület megítélése szerint az M5 sikeresen megállta a helyét. Vitán felül áll, hogy a járványhelyzet következtében két terület életében is komoly változás állt be: a normális esetben fizikai jelenlétén alapuló oktatás, valamint a kulturális élet is

igencsak megsínylette a lezárásokat. Ehhez a körülményhez azonban a Közzolgálati Médiaszolgáltató igen sikeresen adaptálódott, és az M5 csatorna profilját meghagyva, de a hangsúlyok megfelelő igazításával bizonyította, hogy mindenképpen helye van a közzolgálati média csatornaportfóliójában.

A 2020-as járványhelyzet következtében történt tartalmi struktúraváltást a Testület teljes mértékben támogatható lépésnek tartja. Az edukációs tartalmak irányába történt hangsúlyeltolódás a fiatalok oktatásának támogatását elősegítendő, a közmédia alapvető kötelességeként fogható fel. A lineáris tartalmak mellett az online felületeken történt fejlesztések szintén az egyetlen helyes lépésként aposztrofálhatók, ismervén az érintett korosztály – oly sokszor hangoztatott – médiafogyasztási szokásai alakulásának irányait.

Ahogy a korábbiakban említésre került, nem csupán az oktatás területét érintették hátrányosan a lezárások. Ehhez hasonló károkat szenvedett el a kultúra területe is, a lakosság kijárásának korlátozását érintő intézkedéseknek köszönhetően. A közzolgálati média feladata e téren is világosan látszódott: valamilyen módon meg kell oldani a társadalom érdeklődő rétegeinek kiszolgálását. Nyilvánvaló, hogy a kulturális eseményeken, rendezvényeken való jelenlétet nem lehet képes kiváltani egyetlen médium sem, ugyanakkor helyes felismerés volt a közmédia részéről, hogy erőfeszítéseket tesz a közönség és az előadói szféra közötti kapcsolat ápolására, a művészeti és kulturális élet valamennyi szereplője, érintettje számára valamiféle (nem fizikai értelemben vett) találkozási pontok megteremtésére.

A fentiekkel kapcsolatosan a Testület azt is mindenféleképpen kiemeli: az elért eredmények értékét növeli, hogy a közmédia korábban nem tapasztalt helyzetre adott „válasza” nem váratott magára, és szinte azonnal a célközönség igényeinek megfelelő szolgálatába állította a csatornát, és késlekedés nélkül biztosította a fiatalabb korosztály oktatásának folyamatosságát, illetve a kulturális értékekkel való szoros kapcsolat fennmaradását.

Mindezekon túlmenően, a Testület továbbra is érvényesnek gondolja a csatorna tematikájával kapcsolatos azon véleményét, miszerint a kínálat alkalmas az értékes tudás gazdagításának egyidejűleg különféle formában – néhol a szórakoztatás elemivel vegyítve – történő megvalósítására. A korábbi vizsgálatokhoz képest mindenképpen pozitív irányú változásnak értékelhetők a csatornához kapcsolódó online felületek terén végbement fejlesztések; a közzolgálati célok teljesítése e körülmény nélkül bizonyosan eredménytelen próbálkozásként lett volna minősíthető.

A fentieket összefoglalva a Testület véleménye szerint az M5 csatorna közzolgálati célokhoz való hozzájárulása, különösképpen az elmúlt időszakban történtek eredmények fényében vitathatatlan. Fontos ugyanakkor, hogy mind a folyamatos fejlesztések állapota, mind az éppen felmerülő aktuális kihívásokra való megfelelő reagálás képessége egy adott időpillanatban értékelhető pozitívan, azonban nem szabad, hogy ez esetlegesen kényelmes helyzetbe hozza a Közzolgálati Médiaszolgáltatót. A folyamatos megújulás és fejlődés az egyedüli helyes szemlélet, aminek a közzolgálati médiát jellemeznie kell annak érdekében, hogy

valódi alternatívát nyújtva képes legyen ellátni a társadalom szolgálatát jelentő misszióját.

4. 2. 2. A szolgáltatás univerzális jellege

A korábbi gyakorlatának megfelelően a Testület értékelése alapján egy szolgáltatás univerzális jellegét két, eltérő szempontból lehet vizsgálni: az adott szolgáltatás minden televíziónéző által potenciálisan elérhető-e?, illetve, a tartalmát tekintve minden néző megtalálja-e benne az őt érdeklő, a neki szóló műsorszámokat?

A Testület előjáróban rögzíteni kívánja, hogy miután a csatornának indulása óta sem a terjesztési módja, sem pedig a tartalomstruktúrája tekintetében nem történt érdemi változás, így a szolgáltatás univerzális jellegének értékelése során nagymértékben korábbi megállapításaira kénytelen visszautalni.

Ennek megfelelően az M5 csatorna jellemzőit áttekintve a Testület arra jutott, hogy az első szempontból a szolgáltatás teljes egészében univerzálisnak tekinthető. Az Mttv. előírásai (74. § (1a) bekezdés) szerint a csatorna *must carry*-terjesztésű, azaz valamennyi műsorterjesztőnek kötelező továbbítania azt előfizetői felé, illetve az ingyenes földfelszíni platformon is megtalálható a kínálatban. (A rendelkezésre álló adatok alapján az M5 jelenleg a háztartások 98%-ában fogható. Ezzel a lefedettséggel az M5 a legnagyobb potenciális közönséggel rendelkező ismeretterjesztő csatorna. A terjesztési lehetőségeinek köszönhetően a Mindig TV alapsomagjában is megtalálható, amivel az ismeretterjesztő csatornák közül egyedüliként jut el 240 ezer háztartásba, 460 ezer lehetséges nézőhöz.) Nyilván ez a megállapítás a lineáris médiaszolgáltatás tekintetében igaz megállapítás, és a televíziós csatornához kapcsolódó online szolgáltatások kizárólag az internethozzáféréssel rendelkező háztartások számára elérhető.

Szintúgy érvényes megállapításnak tekinti a Testület, hogy a második szempont szerinti univerzalitás kritériumának az M5 csatorna nem tud maradéktalanul eleget tenni. A csatorna oktatási, tudományos-ismeretterjesztő, illetve művészeti és kulturális tartalmakat képernyőre tűző tematikus jellegére figyelemmel, noha a társadalom széles rétegeit képes megszólítani és szolgálni, ennek ellenére nem lehet képes versenyre kelni a nézettségért a szórakoztató tartalmakat sugárzó csatornákkal. Mindazonáltal, alapvető elvárás, hogy a csatorna a műsorkínálat központi elemeit jelentő tartalmak iránt fogékony közönség mellett a közszolgálati média minden rendelkezésére álló erejével igyekezzon további nézőket is közönségének táborába tudni. Fontos azonban, hogy a nézőközönség növelése iránti igény semmi esetre se járjon a kevésbé értékes tartalmak műsorra tűzésével.

A járványhelyzet okozta rendkívüli helyzet jó lehetőséget nyújtott az M5 csatorna profiljához kapcsolódó online felületek fejlesztésére, és a fiatalabb korosztály szélesebb körű megszólítására. E tekintetben a Testület korábbi vizsgálatától eltérően pozitívan értékeli, hogy az online platformok terén végzett fejlesztések gyümölcsei kezdenek beérni, ami elengedhetetlen a célközönség megszólításában;

ez az elsődleges elvárás, további társadalmi rétegek bevonása csak ezt követően kerülhet a Közzolgálati Médiaszolgáltató horizontjára.

Az univerzalitásra való törekvés körében érdemes említést tenni a hallássérült nézők műsorszámokhoz való hozzáférését biztosítani kívánó médiaszabályozásbeli előírások teljesülésére. A 2021. első félév tapasztalatai szerint a közmédia az M5 csatornán a vizsgált napokon elenyésző mértékben mulasztotta el a törvényi követelmények teljesítését, illetve a segédlet minősége tekintetében is ritkán talált kifogást a vizsgálat. Mindettől függetlenül, a közzolgálati médiától elvárható e téren is a teljességre törekvés, a Testület meglátása szerint a pedig kiemelt jelentőséggel bír, hogy a kulturális, művészeti és edukációs tartalmakhoz való hozzáférést illetően a hallássérült nézők lehetőség szerint semmilyen hátrányt ne szenvedjenek.

4. 2. 3. Minőség és megkülönböztethetőség

Az M5 tematikája nyilvánvalóan gazdagítja a közzolgálati média portfóliójának kínálatát, mi több, szinte a teljes magyar médiapiac tekintetében is egy kevésbé felkarolt kulturális érték megőrzésében vállalt szerepével nélkülözhetetlen adóként tekinthetünk rá. Ez a tematika – amely elsősorban oktatási, tudományos- ismeretterjesztő és kulturális műsorokra épül – egyfajta *niche* piacot szolgál ki, azaz tudatosan nem a tömegeket kívánja megszólítani, hanem a piaci hiba-elmélet nyomán a kielégítetlenül maradt kisebbségi igényekre fókuszál.

A csatorna tematikája, sokrétű tartalomkínálata, valamint elvi irányvonalai valódi minőséget képviselnek, és egyben olyan színekkel gazdagítja a közmédia korábbi portfóliójának palettáját, amelyek kiemelkedően fontosnak tekinthetők nem csupán a közmédia korszerű identitásának megtalálásában, hanem az egész társadalom szintjén.

Nem kétséges, hogy a közzolgálati média technikai értelemben képes – és nem vitásan képesnek is kell lennie – magas színvonalú műsorok előállítására, illetve megrendelésére, a külső partner által gyártott műsorszámok megfelelően szigorú ellenőrzésére. Ez a médiavilág technológiai fejlettségét tekintve ma már magától értetődő, alapvető elvárás, amelynek az M5 sikeresen eleget is tesz. Mindazonáltal elengedhetetlen, hogy az M5 csatorna a közmédia valóban magas technikai követelményeknek eleget tévő elemeket tűzzön műsorra, ezáltal is biztosítva, hogy valamivel többet, illetve jobban nyújtson a hasonló műsorokat felvonultató különféle csatornához képest.

A Testület e körben kíván azon pozitív véleményének hangot adni, ami szerint a Közzolgálati Médiaszolgáltató igen jelentős figyelmet szentel a minőségi tartalomgyártás feltételeinek megteremtése érdekében. Amennyiben ez a magas színvonalú szakmai háttér hosszú távon is adott lesz, úgy a Testület megítélése szerint biztosított, hogy a csatorna egy olyan *brand* formájában jelenjen meg a közvélemény előtt, amire a közzolgálati média jogosan lehet büszke.

A minőség ugyanakkor a potenciális közönség szempontjából nem elsősorban technikai értelemben vett magas színvonalat, hanem színvonalas, átélhető, érdekfeszítő, gondolkodásra készítő, a magyar kultúra, a tudományos élet vagy a világ valamely szegletét a néző számára megnyitó műsorszámokat jelent. Az M5 esetében sem szerencsés, illetve távlatosan nem szolgálja a közmédia érdekeit sem, ha egyfajta kulturális karanténként funkcionál, ahol közvetített kulturális örökség egyfajta lezárt, befejezett jelenséggént tűnik fel, amely a mai kor által felvetett kérdésekhez csak igen áttételesen kapcsolható.

A csatorna műsorkínálatában is érezhető az a törekvés, amely a korábban a műsorkínálatban nem, vagy csak elvétve szereplő tartalmak újraértelmezésére irányul, és amely megpróbálná átélhetővé tenni e tartalmakat az újabb generációk számára is. A minőségi oktatási tartalmak online felületen való elérhetővé tétele kulcsfontosságúvá vált a járványidőszakban. Az oktatási rendszer feladatellátásnak kiegészítéséhez alapvető elvárás, hogy a tartalomszolgáltatás valóban minőségi jegyekkel bírjon, a hagyományos lineáris médiaszolgáltatásról való hangsúlyeltolódás a digitális világ felé tehát már nem kizárólag a médiafogyasztási szokások változása miatt létkérdés, hanem a közelmúltban gyakorlatilag a közszolgálat fogalmának egyik lényegi elemévé vált.

Az online jelenlétben a közmédia az M5 Testület általi korábbi vizsgálata óta eltelt időben láthatóan komoly erőfeszítéseket tett, aminek eredményei nemcsak a kínálatban, de a közönség általi látogatottságban, azaz a szolgáltatások tényleges igénybevételét illetően is látszódnak. Ezt az irányt tartani kell, a fejlesztéseket folytatni, hiszen az innovatív megoldások kiaknázása nélkül a közszolgálati média nem lehet képes ténylegesen minőségi, a piaci alapon működő csatornáktól eltérő, a társadalmi igényeket a lehető legmagasabb szinten kielégítő szolgáltatás nyújtására.

Az oktatási, tudományos-ismeretterjesztő, valamint kulturális műsorokat bemutató médiaszolgáltatás ebben a formában unikálisnak számít a hazai médiapiacon; a közönség számára elérhető csatornák külön-külön mindössze az M5 egyes, tematika alapján elkülönülő tartalmi egységeivel képesek versenyre kelni, de összességében hasonló portfólióval egyetlen más médiaszolgáltatás sem bír. Mindez azonban a Testület megítélése szerint nem vezethet oda, hogy valódi „versenytárs” hiányában ne helyezzen kellő hangsúlyt a minőségi médiaszolgáltatásra. Erre figyelemmel a közmédiának a minőségen túl – már amennyiben ez az M5 csatorna tekintetében e követelmény értelmezhető – a megkülönböztethetőség szempontját is előtérbe kell helyeznie. Megjegyzendő, az online tartalomszolgáltatás terén a hasonló tematikával bíró csatornákhöz képest az M5 nem mutat lemaradást.

Miután a csatorna megszólítani kívánt közönségének egyik fókuszában – különösen, de nem kizárólagosan az oktatási tartalmaknak köszönhetően – a fiatalabb korosztályok állnak, aki tudva levő, egyre kevesebb időt töltenek a képernyők előtt, a közmédiának elemi érdeke, hogy a piacon elérhető szolgáltatásoknál többet, jobbat, mást nyújtsanak, amennyiben valóban el kívánnak jutni az említett közösségekhez. A fenti szempontok szerint értelmezett

minőségi szolgáltatás nyújtása éppen ezért létszükség; ennek hiányában a csatorna alapjaiban nem lehet képes közszolgálati misszióját teljesíteni. Erre figyelemmel a Testület véleménye szerint a Közszolgálati Médiaszolgáltatónak az M5 csatorna vonatkozásában – ide értve most (is) ez alatt a kapcsolódó digitális platformon nyújtott kapcsolódó szolgáltatásokat – a minőség és megkülönböztethetőség kívánalmait hangsúlyosan a horizonton kell tartania.

4. 2. 4. A tartalom értékessége

A tartalom értékességének vizsgálatakor a Testület több ponton nemcsak korábbi vizsgálataira, de a jelen eljárásnak más pontok alatt jelzett megállapításaira is kénytelen visszautalni. Nyilvánvaló, hogy egy oktatási, tudományos-ismeretterjesztő és kulturális tematikájú televíziós csatorna elvben, „papíron” értékes, azaz – felismerve a közszolgálati média létét alátámasztó elvi alapvetések által e tekintetben diktált következtetéseket – megdönthetetlen vélelem szól amellett, hogy efféle tartalmakat a közmédiának közzé *kell* tennie. Ugyanakkor, hogy ez az elvi alapvetés a gyakorlatban hogyan „váltható aprópénzre”, az olyan kérdés, amely valódi fokmérője lehet egy televíziós csatornának.

Nem lehet vitás például, hogy napjainkban a jelentős, nemzetközi háttérű piaci szereplők (értve köztük akár a jelentős méretű technológiai vállalatokat) gazdasági erőfölényének ellensúlyozásában igen fontos szerepet tud és kell is vállalnia a minőségi, nemzeti kultúrára és hazai tartalmakra építő, tartalmi sokszínűséget felmutatni képes közszolgálati média. A Testület megítélése szerint a tartalom értékessége kapcsán kiemelő, hogy a kultúra, különösen a nemzeti kultúra megőrzése terén a közszolgálati médiának elvitathatatlan szerepe és felelőssége van, hiányában ugyanis a társadalom választási lehetőségei jelentősen visszaszorulnának.

A közszolgálati érték-vizsgálat során a tervezett új szolgáltatáshoz fűződő egyéni (individuális) és közösségi (állampolgári) értéket is meg kell tudnia becsülnie a Testületnek. Az M5 tematikájánál ez nem különösebben bonyolult: egyértelmű, hogy mind az egyén, mind a közösség (legyen az kisebb, nagyobb, vagy akár az egész társadalom szintjén értelmezett) profitálhat az oktatási, kulturális, ismeretterjesztő és művészeti tartalmak közzétételéből. Ez még azokra is igaz, akik maguk nem követik figyelemmel ezen tartalmakat, hiszen a közjó gyarapodása akkor is pozitív hatást gyakorol lényegében potenciálisan a társadalom valamennyi tagjára, ha egy-egy individuum ahhoz személyes erőfeszítésével nem járult hozzá. A kulturális tartalmak mediabeli választékának növelése, és kiváltképpen az oktatási tartalmak szélesebb körű hozzáférhetősége pedig végeredményben a közjó gyarapítása irányában hathat.

A fenti megállapítások különösképpen igazolást nyertek a járványhelyzet alatt az oktatás területén tapasztalhat eredmények fényében. Az M5 által a fiatalabbak számára nyújtott oktatási segédletek rámutattak, hogy a közszolgálati médiának milyen fontos szerepe lehet, amikor az oktatás hagyományos formái rendkívüli körülmények között nem képesek betölteni eredendő funkciójukat. Hasonlóan fontos szerepet töltött be a csatorna a kulturális, művészeti élet szereplőit és

kedvelőit ért negatív következmények enyhítése terén. Ebben a helyzetben nem is annyira a tartalom, hanem inkább magának a csatornának az értékességéről lehet és kell is nyilatkozni, ráadásul elismerően.

4. 2. 5. A tartalom innovatív jellege

A Testület fenntartja korábban kifejtett azon határozott álláspontját, miszerint a közszolgálati média, konkrétan a jelenleg vizsgált M5 csatorna a sajátos karakterisztikájának köszönhetően akkor tudja elérni a kívánt hatást (vagyis a közjó gyarapítását, ezzel párhuzamosan pedig a közpénzekkel való felelős gazdálkodást), ha korszerű, a mai médiavilág színvonalához, a médiafogyasztási szokásokhoz és a nézői igényekhez igazodik, miközben értéket teremt, és magas színvonalával hozzájárul a médiapiacon meglévő, már eleve hatalmas választék bővüléséhez oly módon, hogy mindeközben jelentősen meg is haladja ezen választék általános színvonalát, illetve a piac által ki nem elégített igényekre is figyelemmel van.

Az innováció azon terepe, ahol a leglátványosabban jelentkezhet és valóban érdemben hozzájárulhat az újabb generációk számára, az online tartalomszolgáltatás. Jóllehet, a fiatalabb generáció tagjai igen szívesen követik a médiatartalmakat online környezetben, jelenleg az idősebb korosztályok számára a televízió még mindig sokkal népszerűbb, mint bármely más médium. Ebből adódóan az online felületek fejlesztése nem jelentheti azt, hogy a közmédiának fel kellene adnia a hagyományos televíziózás adta lehetőségek kiaknázását és figyelmen kívül kellene hagynia a jelenlegi nézői elvárásokat.

Ezzel együtt is, a pár éve még a jövőként aposztrofált, mára lassan megvalósultnak tekinthető médiafogyasztási tendenciák az audiovizuális tartalmak online elérésének növekedését is magukban foglalják, így a közmédia számára az innovációra törekvés nem csupán törvényi kötelezettség (Mttv. 83. § (2) bekezdés a) pont), hanem létszükséglet. A Testület megítélése szerint napjaink médiapiaci változásainak korában a közmédiának elengedhetetlen feladata az innovatív lépésekben élen járnia. A közönség részéről jól azonosítható igény, az online, gyakorlatilag bárhol elérhető tartalomkínálat iránti vágyakozás kielégítésében sok szereplő igyekszik jelen lenni. A közszolgálati médiának nemcsak lehetősége, de feladata is e közönségigény kiszolgálása: a magas színvonalú szolgáltatásokkal nemcsak megtarthatja jelenlegi közönségét (ami önmagában is jelentős kihívás lehet), de akár új rétegeket is képes lehet megszólítani – a tartalomkínálat érdemi változtatása nélkül. Fontosnak tartja a Testület hangsúlyozni azt is: a közmédia előtt álló feladat nem kellő szintű teljesítése esetén viszont komoly hátrányok is szenvedhetők a közönség megtartása terén, így hangsúlyozandó, elsődlegesen kötelességről, és nem csak lehetőségről kell beszélni.

A fentiekre igen jó példa a 2020-as esztendő okozta kihívások kezelése, amelyben az M5 csatornára tematikájánál fogva igen jelentős szerep hárult. Az eredmények mutatják, hogy az online tartalomszolgáltatások fejlesztésére fordított szellemi, humán és anyagi erőforrások hosszú távon mindenképpen kifizetődni látszanak, mindez azonban semmiképp sem jelentheti azt, hogy az elért sikerek hatására a

Közzszolgálati Médiaszolgáltató ne még inkább azon munkálkodjon, hogy a jövőben akár még nagyobb hangsúlyt fektessen az ilyen irányú innovatív megoldások meghonosítására.

4. 2. 6. A társadalomra és az állampolgárookra gyakorolt hatás

Az M5 csatorna tematikájából nyilvánvalóan adódik, hogy alapvető céljának kell tekintenie az edukációs, ismeretterjesztő és kulturális tartalmak iránt érdeklődést mutató társadalmi csoportok intellektuális gyarapodása iránti igényeinek kielégítését. A tudásvágy, a művészeti értékek megismerése mint folyamatosan létező társadalmi szükség nem csupán a múltban gyökerező hagyományok megismerését és tiszteletét segíti elő, de a nemzet jövőjének meghatározó alappilléreiként is értelmezést nyerhetnek. Hosszú távon tehát az egyének elvárásainak való teljesítése össztársadalmi hatásokat is képes lehet kifejteni, amely téren a közzszolgálati médiának szinte egyedüli szereplőként – a piaci szereplők által kevésbé jövedelmező voltára tekintettel parlagon hagyott területen – kiemelt szerepet kell vállalnia.

Az M5 csatorna nemcsak sajátos, de igen összetett tartalomkínálatával más csatornák által szinte alig műsorra tűzött tartalmak köztudatban tartásával jelentős hatást fejt ki elsődlegesen a tudományos, kulturális és művészeti értékeknek a közmédia archívumán túli fennmaradása, valamint további széles körben való elterjedése érdekében. Megjegyzendő, a csatorna profiljába tartozó kulturális tartalmak koncentrált megjelenése e közvetlen hatásuk mellett elősegítheti az érdeklődés más formáinak kialakulását, növekedését. Így például közvetett módon képes lehet elérni az egyes kulturális események, rendezvények iránti nagyobb érdeklődés megteremtését. A Közzszolgálati Médiaszolgáltató által benyújtott információk szerint a csatorna műsorai a határon túli területeken is elérhető (kódolatlanul), így biztosítva hozzáférést színházi- és zenei közvetítésekhez, irodalmi adaptációkhoz, vagy éppen verselőadásokhoz. A csatorna értékes műsorainak a határon túli magyar közösségek számára való elérhetővé tétele bizonyosan hozzájárul a kulturális hagyomány és nemzeti identitás megőrzéséhez, távlatosan pedig a nemzeti összetartozás erősítéséhez.

Megjegyzést érdemel, hogy a 2020-as esztendő a kialakult járványhelyzetre tekintettel komoly kihívások elé állította a médiát is, különös tekintettel azokat a csatornákat, amelyek jelentős felületet szánnak nyilvános eseményekről, rendezvényekről történő beszámolóra, közvetítésre. A Testületnek e téren nincsenek pontos adatai, de vélelmezhető, hogy az elmaradt rendezvények ugyan új tartalmak előállítását sok esetben ellehetetlenítették, azonban köszönhetően a közmédia gazdag és minőségi tartalomkínálatú archívumára, lehetővé tette a korábbiakban megszokott igényes programkínálat fenntartását. Nyilván ez a megoldás nem helyettesítheti a kulturális események élő közvetítéséhez szokott közönség igényeit, azonban figyelemmel a kialakult járványhelyzetre, a Testület megítélése szerint nagymértékben segíthette a csatornáról kialakult pozitív kép fenntartását.

A Testület korábbi vizsgálataiban foglalt intelmei abba az irányba igyekeztek orientálni a Közzolgálati Médiaszolgáltatót, hogy az M5 tartalomkínálatának egyes elemei iránt fogékony közönség mellett igyekezzen minél szélesebb rétegeket megszólítani minőség, értékes tartalmaival. E tekintetben egy téren bizonyosan történt előrelépés, még ha ehhez nem kívánt események sorozata vezetett. Az értékelés során már többször hivatkozott járványhelyzet eredményeképpen életbe lépett digitális oktatás jelentősen megnövelte a csatorna oktatási tematikájú műsorai, online tartalmai iránt „keresletet”. Ez a helyzet ahhoz vezetett, hogy olyan közönség is az M5 irányába kezdett tendálni, akik korábban nem, vagy csak igen ritkán jártak így el.

A Testület szerint a kívánt társadalmi hatás elérése végett ebből táplálkozva a közzolgálati médiának két fontos teendője akadt: egyfelől, a szokványos életbe való visszarendeződést követően is megtartani a nem kívánatos körülményeknek „köszönhetően” az M5 csatorna tartalmai iránt érdeklődést mutató rétegeket, másfelől pedig a tudományos-ismeretterjesztő, illetve kulturális-művészeti értékeket bemutató műsorok közönségét is hasonló módon szélesíteni.

Végezetül, a kifejezett célközönségre gyakorolt hatás mellett a Testület megítélése szerint indokolt annak szélesebb körű perspektívájából is értékelni a közmédia legfiatalabb csatornáját. Az M5 egyik jelentős hozadéka, hogy a közmédia archívumában fellelhető értékes tartalmak műsorra tűzése mellett számos új (így például a Magyar Média Mecenatúra program támogatásában készült) alkotás elkészüléséhez és nyilvánosságához közvetítésében is jelentős szerepet játszik. A csatorna léte tehát így módon a műsorgyártásra nézve is érezteti pozitív hatását.

4. 2. 7. Elérés a célközönség körében

Jelen pont alatt – a korábbi vizsgálatokkal összhangban – a Testület azt értékeli, hogy az „m5” csatorna milyen mértékben képes elérni az egyes tematikájú műsoraival megszólítani kívánt célközönségét. A csatorna elérése tekintetében a vizsgálatnak ki kell terjednie a hagyományos televíziós médiaszolgáltatás mellett a csatornán futó műsorok egyidejű, illetve későbbi időpontban egyéni kérésre történő (*on demand*) megtekintését lehetővé online tartalomszolgáltatásra egyaránt.

Ami a műsorterjesztés útján elérhető lineáris médiaszolgáltatást illeti, a korábbiakban említettek szerint a *must carry*-előírásnak köszönhetően szinte az ország teljes lakossága számára elérhetők a csatorna műsorai. Ezen belül is, a csatorna *time share* struktúrája azt hivatott szolgálni, hogy az egyes tematikus műsorok az irántuk érdeklődők televízió nézési szokásaira tekintettel kerüljenek adásba.

A Testület az M5 indulását megelőzően, illetve a működés megkezdését követő első év után elvégzett értékelése során kifejezte abbéli elvárását, miszerint a kulturális, ismeretterjesztő, művészeti és oktatási tematikájú anyagokat is bemutató csatorna tekintetében alapvető elvárás a nézői igények felmérése, és a célközönség megfelelő mértékű elérése érdekében akár az egyes tartalmak

átstrukturálása. A 2020-as járványhelyzet hatására a közmédia e téren megtette a szükséges lépéseket: a digitális oktatásra való átállással szinte egyidőben az M5 műsorstruktúrája megváltozott, és a 8:00–20:30 közötti műsoridőben oktatási tartalmakkal igyekezett kiszolgálni a tanulás e forma okozta nehézségeivel szembesülő fiatalokat. A Testület e lépést mindenképpen támogathatónak tartja, főként annak tükrében, hogy e megoldással a célközönség körében sikerült jelentős számú közönséget elérni, illetve megtartani.

E téren látható, hogy az M5 csatorna közönségaránya az indulás óta folyamatos növekedést mutat: a 2016-os 0,32%-ról 2021. első öt hónapját alapul véve 0,5%-ra emelkedett, ami még nem éri el az indulást megelőzően prognosztizált 1% körül értéket, mindenesetre a növekedés aránya dicséretes. Nyilván ezt az értéket nem lehet önmagában értékelni, ugyanakkor, ha figyelemmel vagyunk az ismeretterjesztő csatornák piacán (jellemzően jóval régebb óta) működő külföldi csatornák közönségarányára is, úgy elmondható, hogy az M5 csatornának ezen eredményeivel egyáltalán nem kell szégyenkeznie. (Megjegyzendő, a csatorna napi közönsége a teljes népesség körében az első teljes évhez (2017) viszonyítva 2021. első öt hónapjára nagyjából 20%-os növekedést ért el.)

A lineáris médiaszolgáltatás mellett a kapcsolódó online felületek is pozitív eredményeket mutattak, többnyire szintén az oktatás formájának szükségszerű megváltozása terén történt fejleményekre. Mind az oktatási műsorok utólagos megtekintése, mind a műsorfolyam online követése mind pedig az internetes felület dedikáltan digitális oktatás oldalán elérhető tartalmak igen jelentős számú megtekintést értek el. A Testület véleménye szerint a fenti példák rámutatnak arra, hogy a tudásátadás e formájára nemcsak szükség, de látható igény is van. E tapasztalatokkal felvértezve a közmédiának meg kell teremtenie azokat a körülményeket, feltételeket, aminek eredményeképpen a fiatalabb korosztályok nem kizárólag szükséghelyzetben fordulnak az információszerzés ilyen formájához, hanem a digitális készségek elsajátításával, ha nem a hagyományos oktatás alternatívájaként, de annak hasznos kiegészítéseként tudnak funkcionálni. A Testület az ez irányú fejlesztéseket mindenféleképpen javasolja megfontolni a Közszolgálati Médiaszolgáltató számára.

4. 2. 8. Költséghatékonyság

A Testület rendelkezésére álló információk szerint a közmédia 2021. évi terve az M5 csatorna költségeit 5 117 millió forintban határozta meg, ami 442 millió forinttal több, mint a 2020-as esztendőben. A növekedés elsősorban a produkciók gyártási költségeinél mutatkozik, ami abból ered, hogy 2020-ban a járványhelyzet hatására kevesebb színházi, zenei esemény közvetítésére volt lehetőség, mint amennyit a 2021-es terv tartalmaz. A műsorgyártás műszaki, infrastrukturális feltételei rendelkezésre állnak, ezért az M5 csatorna működéséhez kapcsolódóan többletköltség nem jelentkezik a 2021. évi tervben. Az M5 csatorna fajlagos mutatói között az egy percre jutó gyártási költség a közmédia többi televíziós csatornájához viszonyítva 41%-kal kedvezőbb, 5 382 forint. A csatorna jellegére tekintettel releváns összehasonlítás az M2/Petőfi TV és a Duna Televízió esetében lehetséges. Ennek fényében megállapítható, hogy az M5 gyártási költsége az

M2/Petőfi TV költségeinél 69%-kal magasabb, míg a Duna Televízió költségeinek 25%-át teszik ki.

A Közzolgálati Médiaszolgáltató tájékoztatása szerint az M5 csatorna költségeinek fedezetét a költségvetési és kereskedelmi bevételek biztosítják, ebből levonható az a következtetés, hogy a csatorna fenntartása a közmédia számára nem jár többletköltséggel. Ahogyan a Testület korábbi vizsgálatai során is kifejtette: a közzolgálati média törvényben rögzített céljainak megvalósítása, a magas minőségű szolgáltatások biztosítása – még ha nyilvánvalóan nem is minden, de legalábbis – igen jelentős tekintetben gazdasági kérdésként is értelmezhető.

Ennek fényében a Testület megállapította, hogy az M5 tartalomkínálata, a hozzá kapcsolódó online felületek, illetőleg a csatorna költségei egymással összhangban állnak, a korábbi vizsgálat során megismert költségekhez képest csökkenést is mutatnak, ami mindenképpen elismerendő, továbbá e költségek a közmédia éves költségvetéséből továbbra is bármiféle likviditási probléma nélkül fedezhetők. A Testület ugyanakkor kiemeli: a folyamatos fejlesztésekre szánt források rendelkezésre állása továbbra is kiemelt szempont kell hogy legyen, ugyanis a digitális világban végbemenő változásokkal való folyamatos lépéstartás a közmédia számára elkerülhetetlen.

4. 2. 9. A médiapluralizmus alakulásának vizsgálata

Az M5 csatorna műfaját (oktatási, ismeretterjesztő és kulturális), tartalmi sokszínűségét és széles körű hozzáférhetőségét tekintve egyedülálló médiaszolgáltatás Magyarországon. A kereskedelmi televíziós szektor a szórakoztató-ismeretterjesztő csatornákon kívül soha nem mutatott aktivitást az oktatás és a kultúra terén. Így az M5 csatorna nem csak önmagában kínál széles választékot, hanem olyan tartalmat nyújt, amely másképpen a magyar médiapiacra elérhetetlen lenne a szélesebb nézőközönség számára. A kereskedelmi versenyben érdekelt televíziós szolgáltatások jobbára hasonló tartalommal próbálnak nagyszámú nézőt a képernyők elé ültetni, így nem járulnak hozzá számottevően a média sokszínűségéhez. Ezzel szemben az M5 olyan alternatívát kínál a nézőknek, akár egész napra, amely sokkal jobban szolgálja szellemi és kulturális fejlődésüket, ismereteik, látókörük bővítését.

Az M5 mindemellett lehetőséget nyújt olyan magyar alkotók tartalmainak széleskörű terjesztésére, amelyek másképpen nem juthatnának el hatékonyan célközönségükhöz. Műsorai közt nagyon nagy arányban találhatók saját gyártású és magyarországi gyártású produktumok, így a csatorna segíteni tudja ezeknek az alkotóműhelyeknek a fennmaradását vagy akár további fejlődését, hogy hosszú távon is minőségi kulturális tartalmat tudjanak gyártani.

Tekintettel tehát az M5 egyedi műsorkínálatára, a Testület a szolgáltatás-leírásban szereplő információkra támaszkodva vizsgálata során megállapította, hogy a szolgáltatás nem gyakorol észlelhető káros hatást más, vele összevethető

tematikájú médiaszolgáltatók televíziós szolgáltatásaira, azaz nem veszélyezteti a médiapiac egyensúlyát, a tartalmak sokszínűségét, a médiapluralizmust.

4. 2. 10. Következtetések

Az M5 audiovizuális csatorna közszolgálati értékével kapcsolatban a Testület a következő megállapításokat teszi:

- a csatorna tematikája, missziója a közszolgálati médiával szemben támasztott követelményekkel teljes mértékben összhangban van;
- a csatorna jelenlegi formájában a hazai társadalom szinte minden tagja számára elérhető lehet, emellett pedig a határon túli magyarság számára is kódolatlanul hozzáférhető;
- a 2020-s esztendő járványhelyzete rámutatott arra, hogy a közszolgálati médiára (főként online szolgáltatásainak segítségével) ténylegesen fontos szerep hárulhat az állami oktatási rendszer és hálózat munkájának kiegészítésében;
- a változó médiafogyasztási szokásokat felismerve, a közelmúltbéli tapasztalatokat alapul véve, valamint a közszolgálati média jövőbeni társadalmi szerepének erősítése érdekében kiemelten fontos nagyobb figyelmet fordítani az innovatív elképzelések megvalósítására és az online felületek folyamatos fejlesztésére;
- továbbra is fenn kell tartani a csatorna nézettségének további növelésére vonatkozó igényt, a tartalomkínálat minőségének megőrzése, illetve a célcsoportok szerinti esetleges differenciálás megvalósítása mellett;

így a fenti megállapításokra alapozva az M5 csatorna közszolgálati értéke eléri a szükséges mértéket.

5. A TESTÜLET DÖNTÉSE

A Szabályzat szerint a meglévő szolgáltatások esetében a közszolgálati érték-vizsgálat elvégzésére irányuló eljárás egyetlen részből áll, ennek során a Testület értékeli a szolgáltatás által képviselt közszolgálati értéket.

A Testület a vizsgálat lefolytatását követően úgy találta, hogy az M5 audiovizuális szolgáltatás magas közszolgálati értéket képvisel, és jóváhagyja a szolgáltatás eredeti feltételekkel történő további folytatását.

Budapest, 2022. június *hó*, 13.”